

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

1949

LETNIK V. – XLIX.

4

VSEBINA: M. Keršič-Belač: Zametene stopinje, str. 97; M. M. Debelakova: Kronika Triglava (nadaljevanje), str. 114. Obzor in društvene vesti: Planinske nesreče v l. 1948 (Uroš Župančič), str. 118; Regionalni sestanek gorenjskih planinskih društev, str. 119; Planinarski Savez Hrvatske, str. 125; Zimski alpinistični tečaj A. O. Radovljica, str. 127.

Planinski vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije. Izdaja ga imenovana zveza, urejuje pa uredniški odbor. Revija izhaja 12 krat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj. Clanki in naročila se pošiljajo na naslov: Planinski vestnik, glasilo Planinske zveze Slovenije, Ljubljana, Tabor, telef. 28-54. Tam je tudi uprava revije, ki urejuje gmotne zadeve: naročnino, honorarje, oglase, račune, razvid naslovov, reklamacije. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani. — Letna naročnina znaša 150 dinarjev in se lahko plača tudi v dveh obrokih po 80 dinarjev. — Tek. račun (račun revije) pri Komunalni banki v Ljubljani, štev. 6-1-93603-3.

Obiščite gostinska podjetja

RESTAVRACIJE:

Rio, Šelenburgova ulica
Daj-Dam, Cankarjeva cesta 4
Slavija, Gosposvetska cesta 6
Činkole, Poljanska cesta 21

GOSTILNE:

Figovec, Tyrševa cesta 13
Jadran, Miklošičeva cesta 16,
Keršič, Celovška cesta
Dolenjo, Dolenjska cesta

IZLETNE TOČKE:

Rožnik, Cankarjev vrh
Podrožnik, Pot na Cankarjev vrh

glavnega mesta Ljubljane

KAVARNE:

Kavarna Emona,
Tyrševa cesta 1
Kavarna Evropa,
Gosposvetska cesta 2
Kavarna Tabor
Škofja ulica

BAR:

Nebotičnik, Gajeva ulica 1
Rio, Šelenburgova ulica

SLAŠČIČARNA:

Petriček, Cankarjeva cesta

DIREKCIJA GOSTINSKIH PODJETIJ — LJUBLJANA

M. Keršič - Belač:

Zametene stopinje

Lani ob koncu zime je bilo.

V buččem vršanju vetra, ki je v silnih sunkih krivil golo bukovje za Turkovo planino, smo s kopnine v kolovozu stopili v redke lise gnilega snega na tratah med plotovi. Veliki cvetovi belega teloha so pozvanjali nad sprhnelim listjem, ki je osušeno od vetra pošumevalo med leskovjem. Gore so bile še vedno odete v sneg, na sončnih lehah v dolini pa je že poležavala pomlad in se kradoma vzpenjala na okopnele vesine pod rušje Dolkove špice, Rokavov in Splevt.

Šest nas je bilo in dobro smo se razumeli med seboj. Rado, Miha in France, pa jaz z Janezom in Ljubanom. Dve navezi, ki sta za drugi dan kovali načrte in se s skrbjo ozirali v tisto črno megleno cunjjo, ki jo je južni veter po vsej sili skušal potisniti od Luknje na to stran, pa jo je sever sproti potiskal nazaj. Že par dni je bilo najlepše vreme, petek je bil, pa nas je skrbelo, če se nam tista megla, z Luknje ne potegne na to stran in nam zakrije steno in nebo nad nami in spet nasuje snega na našo pot. Z občutki velikega pričakovanja sem odklepal vrata starega Aljaževega doma, ki nas je za tisto noč sprejel v svoje zavetje.

Večer tistega aprilskega dne je bil poln zateglega vršanja vetrov visoko v robih Stenarja in Cmira. Med košate smreke so tiho legale sence prihajajočega večera in zagrinjale dolino v negibno molčanje. Stena je stala na koncu doline nêma in mrzla, še vsa ometana s snegom v kaminih in grapah. Vrh se je v prosojni belini stapljal z brezbarvno sivino neba za visokim obzorjem.

Nekaj zelo težkega je legalo name od tam zgoraj, iz tistih ogromnih skladov. Pričakovanje neznane usode, ki je bila zapisana v vsakem metru dveh zasnovanih smeri v tej steni, me je za hip ohromila in mi je jemala vero v povratek. Stali smo tam ob klopi za Aljaževim domom in merili višino in smer naših poti. France, Miha in Rado so upirali oči v Gorenjsko smer, Janez, Ljuban in jaz pa bolj skromno v Jugovo varijanto Nemške smeri. Preiskujoče sem iskal z očmi dobro znane razčlembе v Jugovi varijanti, v mislih meril obsežnost in strmino snežišč pod Gradom in s skrbjo ogledoval tisto zadnjo prevesno steno pod izstopom. V tisti višini je bila stena vsa bela od snega, prav majhne lise kopne skale je bilo opaziti.

Lepo je bila zarisana v mislih tista pot in molče smo sprejeli nase težo usode, ki jo je imela stena zapisano za nas.

Tisto noč dolgo nisem zaspal...

Ob treh sta nas že mraz in Radovi klici vrgli s pogradov. Trda noč je še bila in zvezde so še vse svetle žarele na jasnem nebu. Vreme se

ni preobrnilo, le veter je z nazmanjšano močjo razsajal v robèh nad bukovjem. Tudi ob štirih je bilo še vedno tema kot v rogu. Zaklenili smo bajto in oprtani z vrvmi in železjem odkorakali Steni nasproti.

Za Bokovjem smo se že pehali v globokem snegu. Više gori, v koncu, je bil sneg zbit od plazov in nismo več izbirali poti. Daleč za nami, na koncu doline, za Vrtaško planino se je rahlo svitalo. Nihče od nas se ni zavedel, kdaj se je čez vrh Triglava potegnila siva megla, ki se ni več odtrgala. Sever je popuščal. Tista črnikasta cunj megle nad Luknjo je bila tudi nekam večja in sumljivo je stegovala nacefrane robove po Bambergovi poti proti Sfingi. Drugače pa je bilo popolnoma jasno in zvezde so polagoma bledele na brezoblačnem svodu.

Pod vpadnico vstopa v Bavarsko smer je Janez potožil o bolečinah v zvitem kolenu in napovedal s čemernim obrazom slabo vreme. Bodril sem ga, toda ob vstopu na razsežni gredini smo se sporazumeli, da se Janez vrne in nas počaka v Aljaževem domu. S seboj je vzel eno vrv, z Ljubanom sta še izmenjala par stvari ter oprtnik.

Rado, Miha in France so se navezali v eno navezo, midva z Ljubanom v drugo. Še nikoli nisem čutil v gorah čudnega drhtenja v prstih, kadar sem se navezoval. Stali smo tam in se mudili z zadnjimi, majhnimi opravki pri klinih in zaponkah, gumbih in vezalkah na čevljih. Oni trije so imeli vsi Tricouni-kovanje, Ljubo navadne kroparje, le jaz švicarske profilirane gumijaste podplate. Oni trije so računali na bivač nekje pod Ladjo — zato so bili vsi trije precej otovorjeni, Rado z železjem, France in Miha z oprtniki. Midva z Ljubanom sva si vse najpotrebnejše nabasala v žepe, tako sva bila okretnejša; računala sva, da morava biti še isti dan iz stene.

Domenili smo se, da vstopi prva njihova naveza v treh — njim se je bolj mudilo. Četrta ure čez sesto je France potegnil za prvi raztežaj.

Do tam, kjer se Gorenjska smer loči od Jugove varijante Nemške smeri, smo hitro napredovali, ker je bila pečina v glavnem kopna. Tam smo si še enkrat voščili srečen dan in naše poti so šle narazen. V tej višini so bile police in vesine že debelo zasnežene s strmim snegom, ki je dosegal naklonino do 60°. Napredovanje se je zataknilo in prav previdno sva z Ljubanom ometala zrnati srenec z oprimkov in stopov. Tista prostrana vesina pod prvim rumenim, iz doline vidnim odlomom, nama je dala vražjega dela in dolgo sva se zamudila s čiščenjem in kopanjem stopinj. Preko rumenega odloma je šlo hitreje, gumijasti podplati so mi v suhi skali dobro prijemali, brž sva bila vrh stolpa, ki je bil od zadnje strani pokrit z navpično odlomljenimi opastmi skrepe-nelega srenca. Prehod s stolpa v škrbino je bil prva, najtežja ovira v spodnjem delu stene. Od stolpa do stene pod Gradom je bila škrbina izoblikovana v dolgo, ostro sneženo rez, tenko kot noževa ostrina; grezila se je na obe strani z naklonino čez 70°. S cepinom sem ji moral odsekati več kot pol metra rezi, da je bilo za čevelj prostora na njej.

Zadnja stena pod Gradom je bila že mestoma poledenela in na stojščih je bilo vedno več snega. Pod nogo, ki je iskala opore, se je krušil zmrzjeni srenec in se v grudicah posipal na spodnjega tovariša.

Skrbno sem tipal za oprimki, čistil s kladivom ledeni požled in previdno prenašal težo z opore na oporo. Plezala sva v raztežaju dvajset do trideset metrov in za varovanje je bilo treba prebrisano izrabljati vse možnosti statike in ravnotežja.

Ko sem malo pod vrhom, v ozkem kaminčku varoval Ljubana, ki je plezal za menoj, sem nenadoma opazil, da se je čudno zmračilo okoli naju. Meglene sence so legle po skalah in globine pod nama so potemnele. Veter, ki je ves čas razsajal okoli razov, se je potuhnil nekam v zakotja in moreče tiho je postalo. Globoko spodaj pod Bavarskim turncem sem opazil one tri na zasneženi polici. Prvi je neumorno kopal stopinje in varovališča, videti je bilo, da prav počasi napredujejo. Tam smo se videli zadnjikrat. Nato jih je zagrnila megla.

Prostrana kaskada, kjer je poleti možic, je bila na debelo pokrita s snegom. Ura je bila takrat deset. Privoščila sva si malo oddiha, pojedla nekaj čokolade in sladkorja, se nanovo navezala in pregledala kline in zaponke. Pripravila sva se za najresnejši del smeri, hotela sva direktno po stebri do Zimmer-Jahnovega izstopa in ne po grapi na desno proti Oknu, kjer plezajo običajno poleti.

Krog in krog naju je valovila gosta mračna megla. Veter se je spet zbudil in zaplesal je v besnih, padajočih sunkih. Svet pod nama se je pogreznil v sivobelo temo...

Stala sva tam gori osamljena in redkih besed. Zavedla sva se svoje poti, teže borbe, ki sva jo sprejela nase in oddaljenosti neznanega, vsemu svetu odmaknjene vrha stene, ki je bila zavita v meglo in je potuhnjeno čakala...

Polovica poti je bila za nama.

Nazaj nisva hotela.

Naprej sva morala...

Besnenje viharja je naraščalo, v silovitem pišu so frfotale od mokre megle oškropljene vetrovke. V obraz so naju zbadla bodičasta, ledena zrna sodre, ki se je vsula v slapovih. Zavila sva se v kapuce in nataknila rokavice.

Med ledena zrna sodre so tiho padale velike, mrzle snežinke...

Nič več se nisva smela muditi na tistem prostranem, trdnem prostoru, ki ni bil prav nič podoben stotinam metrov, ki so naju še čakali.

Pobrala sva vrv v zanke in začela.

Snežišče se tam iz svoje položnosti požene v strmoglavo navpičnost stebra pod Zimmer-Jahnov izstop. Police, ki so poleti v kopnem lahko prehodne, so bile strmo zasnežene in poledenele. Kopna skala je v kratkem času od goste, mokre megle ob silovitem severozahodniku poledenela in postala od snega in sodre drsljiva. Na prvi polici sva navezala dereze, samim čevljem nisva mogla več zaupati.

S težavo sva lovila ravnotežje in iskala bornih zavetij na stojiščih. Veter naju je bičal z ledenimi zrni v obraz in le s težavo sva se sporazumevala. Klicev nisva razumela, zmaličene besede so odmevale od sten in zamirale v bučanju vetra. S potegi vrvi sva dajala in sprejemala povelja ter besno rjula v meglo.

Težka, moreča skrb se je prikradla vame. Izstopna, prevesna stena pod vrhom mi je bila ves čas v mislih in ni mi več dala miru.

„Kaj je tam gori? Je kopna pečina? Ali bo ledena in bova prišla tam čez še do noči?“

Ljubo me je gledal zaskrbljenega obraza in mi prepustil odločanje o najinem početju tistega dne.

Zdaj je bilo nekje na dnu vsega obema jasno, da na meni leži teža konca ali povratka nazaj v svet, iz katerega sva po nikoli odgovorjenih vprašanjih iskala to pot...

Nobenega pregleda nisva imela o stvareh, ki so naju čakale. Temperatura je padla pod ničlo in megla je s snegom in sodro par milimetrov na debelo požledila pečino. Mokrota je prodirala skozi obleko in leden srh naju je mrazil do kosti. Hukala sva v premrle prste in iskala zavetij.

Meter za metrom sva napredovala. Smer poznam do poslednjega oprimka in ne zašel bi, pa če bi utonila v megli. Za vsak klin, ki sem ga pustil poleti v steni, sem točno vedel in stojišča sem imel točno odmerjena v raztežajih.

Iz tesnega, gladkega kamina sem se pretolkel ven na rob raza. Ljubo je plezal za menoj samogibno in stisnjenih zob. Govorila sva malo in tudi ni bilo treba; pred nama so bile važnejše stvari in molk je bil kakor olajšanje.

Ostra rez poledenelega snega mi je dala v neki škrbinici hudičevega opravka. Veter mi je jemal ravnotežje; vrv se je zažirala in sproti zamrzovala v zasneženem robu police. Moral sem za par metrov nazaj in spraviti preje Ljubana do sebe. V vesino sem izkopal globoko kotanjo za varovališče in med preprijetanjem mokre vrvi sem se spet zalotil pri misli na zadnje metre pri izstopu.

Zavračal sem tisto prekleto misel in kar tja v en dan sem tulil v veter neko, že zdavnaj pozabljeno pesem:

„Nau več dolg, k' bo sneg zapadel... dol pobelil in goro...“

Ljubo me je čudno pogledal izza roba in nič več ni bil tako čemerin in pust. No, njegove slabe volje mu pač nisem mogel zameriti. Ko si je na tistem stojišču pri mokrem mrazu in vetru preobuval premočene nogavice in sem ga jaz na vrvi varoval, pač nisva bila v zavidljivem položaju. Brundal je tudi on za menoj in kar pozabila sva, da je še nekje pod nama ravna in prostrana dolina, s toplo zakurjeno bajto in Janezom, ki nas čaka...

Takrat me je napadla nova skrb in na glas sem jo izgovoril:

„Kje so zdajle oni trije? Ali so šli nazaj?“

Vedel sem, kako je ob takem v Črnem grabnu. Kamenje pada v salvah med plazovi sodre in snega, ki se je vedno pogosteje vsipal z vseh vesin in tudi nama na stojiščih zasipal noge do gležnjev. Če so tovariši kljub poslabšanju vremena silili v Črni graben — potem od tam ne bodo mogli več nazaj. In če gredo naprej, ali je mogoče v takem čez Ladjo...? In tole vreme se lahko zavleče par dni, ves teden.

„Prekleto!“ Ljubo je zamišljeno zaklel, ko se je tudi sam spomnil na tovariše.

„Jaz pa le mislim, da ne bodo počenjali neumnosti. Sicer pa, če jim v temle vremenu uspe sestop iz Črnega grabna, ne bodo opravili manj kot midva“.

Zmerom težje zapreke so se nama postavljale na pot in prav po polževo sva pridobivala višino.

Od sekanja stopinj v trdo skorjo snega me je že bolela desnica. Delal sem, da mi je pot tekel po obrazu in iz premočene obleke se je kadilo. S snegom oblepljeni, v trdih zmrznjenih vetrovkah, sta bili najini sivi postavi kakor senci v razu. Samogibno sva preprijemala trdo, zmrzlo vrv in s kapucami vetrovk zaslanjala oči pred strupenim vetrom. Po dolgih urah sva postala utrujena, lačna sva bila, pa ni nama bilo do jedi. V ustih sem čutil slanogrenek okus; nisem vedel, ali je to slabost ali žeja. Od časa do časa sva pojedla košček čokolade ali sladkorja in delala brez oddiha.

Ves čas sva plezala v derezah. Skale so bile poledenele in oblepljene s snegom. S kladivom sem čistil trdi požled in s prednjimi zobmi derez iskal bornih opor v skali.

Včasih se je megla za hip razkadila in odkrivala vrhnji rob stene nad nama. Bližala sva se zadnjim skalnim odstavkom in upanje, da še pred nočjo izstopiva, nama je zraslo. Kjer se je snežišče v kratkih odstavkih vsaj malo položilo, sva plezala drug za drugim, v kratki razdalji dveh do treh metrov. Skrbno sva kopala globoke luknje za stope in čistila stojišča. Kretnje so bile preračunane, zdrka nisva smela tvegati. Pod nama je zijala siva mračna globina in požirala grude snega in plaziče, ki so se trgali okoli naju. Misl se je lovila ob drsenju padajočih teles in pred očmi so vstajale blodne podobe krvavih madežev na snegu... V takih trenutkih se vračajo človeku že davno zbledele podobe reševanj in motnih oči ponesrečenih. Globina vabi in s praske-tanjem požira odsekanе ledene drobce, pršeče izpod cepina.

Vsa teža gore je legla na naju s svojo silovitostjo in naju svarila.

Najino delo je bilo podobno brezupni bitki dveh pritlikavcev proti milijonom velikanov, ki so naju skušali poteptati, pa sva jim vedno znova ušla med nogami...

Custvo, ki je bilo takrat med nama, je bilo prav preprosto in v tovariševih očeh sem bral zvestobo in odločnost. Nekje na dnu človekovе notranjosti se je oglašal speči nagon samoohranitve in krčevito sva se oprijemala vsega trdnega pod snegom. Drugo je vse obledelo, zavedala sva se svoje samote in vse nuje najinega početja.

Meter za metrom je rasla globina.

Rokè so bile utrujene in napetost v zmagovanju ravnotežja je rasla z višino...

Pred gladkim poledenelim pragom, na robu obupne praznine sva se ustavila in nisva mogla naprej.

Poskusil sem dvakrat, trikrat, poskusil bolj na levo, še okoli roba, a prehoda ni bilo nikjer. Z ledom nama je bila zaprta pot.

Začutila sva, da se najresnejše delo šele začinja. Počivala sva, zakopana v sneg ozke police, in si v žepih grela prezeble prste. Ura se je bližala drugi popoldne, zadnji del stene je ponovno utonil v megli. Vedel sem, da je do vrha stene še okoli pet raztezajev, najtežjih v vsej smeri.

Sneg je padal z vetrom v drobnih, bodečih iglicah. Vršalo in zavijalo je v mračnih zakotjih globokih grap in rezi. Ob navpični steni

nad nama se je utrgal slap, buhnil čez rob, za hip zastal, nato pa strmoglavil v globino z besnečim grmenjem.

Z mrzlo zbranostjo sem ponovno poskusil in šlo je.

Mesto je bilo izredno težavno in vredno najine poti.

Z ostre rezi nad polico sva prekopala nešteto lukenj v trdi srevec tesnega žleba do zadnjih, navpičnih odstavkov v steni. Od časa do časa se je pretrgala meglena zavesa nad nama in razločno sva videla vrh stene nad seboj.

Do vrha je bilo samo še tri raztežaje vrvi po trideset metrov. Snežne vesine so se končavale v blazni naklonini 60°, v odsekanih skokih in poledenelih navpičnih pečinah. Leden srh me je stresel in vroče mi je postalo.

Siva skala se je bleščala z zelenkastim bleskom ledu izpod snega.

En sam izhod je bil mogoč. Poznal sem ga od poletja. Trije klini so tičali v skali pod ledom, dobro sem vedel zanje in nanje sem tudi gradil vse...

Dolgo sva počivala v zavetju nanešene opasti pod rdečim previsom. Odvezala sva dereze, ki so naju tiščale zaradi skrcenih vezav, in ceptala s premrzlimi nogami.

V vrtincih je sukljalo nanešeni pršič in nama škropilo obraz.

Prav na tistem se je od nekod prikradla topla, mehka misel: Ravna prostrana dolina s toplimi domovi in dobrim obrazom človeka, ki v pritajeni slutnji trepeta za najine najbolj težke minute... V neskončni žalosti sem si zaželel zelenih trat in cvetov belega teloha pod šumečimi jelkami, kjer ni mraza ne megle ne snega ne ledu. Trudna dremavost se me je lotevala in zaželel sem si zaspati samo za malo časa.

Ljubo me je gledal z neprikrito skrbjo v obrazu in je trdovratno molčal. Trudno je zmignil z glavo proti globini in malomarno spregovoril:

„Ti, Belač... tule doli pa ne bi rad...“

Prijateljeva zaskrbljenost mi je jemala voljo in prav nič se mu nisem začudil, ko je omenil, da bi kar tam bivakirala. Dan se je nagnil na pozno popoldne in temačno je postalo. Sneg je malo ponehal in z vetrom se je razkrival vrhnji rob stene nad nama. Snežišče je imelo videz neprenehne navpičnosti ter se je bleščalo v zelenkastih lisah ledu. Z brezglasno umevnostjo so stali pred nama tisti zadnji raztežaji najine poti, ki je neizprosno zaklepala svoja vrata na pragu pod vrhom. Pogled se ni imel nikjer ustaviti, na nobeni trdni vodoravni točki, zdrsnil je navzdol, naravnost v megleni kotel v vrtoglavi globini. Skoraj tisoč metrov pod nama nekje je bilo dno nevidnega brezdnja...

Bivakirati nikakor nisva smela. Priganjal sem k delu in mu dopovedoval, da tako ostati nima nobenega smisla. Delo, ki sva ga morala opraviti, bi bilo drugi dan še težje, že zaradi vremena samega, kaj šele spričo razpoloženja, ki rase v človeku po tako brezupni noči in prezebanju. Premišljeno sva ponovno navezala dereze, zapela obleko in pregledala vezave ob pasu. Pripravil sem kladivo in obesil cepin čez ramo. Tam gori bi mi bil samo v oviro, ker je bil v snegu na izlizanih, poledenelih policah za varovanje neuporaben.

Spomnim se še tiste podobe na najinem zadnjem počivališču: Dvoje ljudi je bilo v boju z besno naravo, ki naju je hotela uničiti in nama zabraniti prehod iz brezupne navpičnosti na prostrano, položno snežišče nad steno. Tam bi se spet mirno zakopala v trdni sneg in počivala, počivala, rešena vse more neznanega konca...

Okoli naju je bilo mračno in pusto, kakor na zapuščenem, starem pokopališču. Zopern, mrtvaški hlad je vstajal v človeku.

V hipni jasnini so iz megle vstali daleč za Belimi platmi v nasprotnem koncu stene, v pobeljenih rezeh in škrbinah samotni, okostnjeni mecesni. Med plesočimi snežinkami so bili videti kakor pokriti s tenčico. Ko je buhnil izza roba nov sunek vetra, so zopet ugasnili v megli kakor dogorele sveče...

Ljubo je stal pod previsom, si popravljaj vezavo na vrvi in žvižgal. Razbil je moreče vzdušje in se nenadoma prav neupravičeno čemerno zarežal: „Prekleta se bova jutri smejala vsemu temu. Kateri vrag naju je vendar spravil v to hudičevo mišnico, a — a...?“

No in na koncu vsega brezupja sva se še poskušala kisló smejati in gledati najin položaj v svetlejši luči. Kot nalašč se je tudi megla malo razkadila in dopovedoval sem si, da tako brezupno menda tudi ni vse skupaj. Toda v naslednjih urah sem spoznal vso upravičenost skrbi, ki me je morila ves dan.

Ljubo je pobral vrvi v zanke, se zakopal v sneg na stojišču in z vrvjo čez rame varujoč pripravljen čakal.

Prečil sem ob ozki polički, skrbno loveč ravnotežje, ven na levo. Z zobmi derez sem praskal nanešeni pršič z ledene podlage, previdno sem otipal vsak stop za nogo, predno sem mu zaupal. Prečil sem daleč ven na levo, kjer sem upal da se na nekem mestu prebijem na višjo polico. Gladke, od plazov izlizane žmule pod polico so me potiskale ven iz bornih opor za stopalo. S kladivom sem moral očistiti vsak oprimek ledu. Rokavice so bile že popolnoma premočene, drugi par, ki sem ga izmenjal med plezanjem, mi je zmrzel tičal v žepih vetrovke. Vrv je kmalu pošla.

Na bornem stojišču sem čakal Ljubana, da je priplezal do mene. Skrbno tipaje za vsako oporo, sem se prav počasi dvigal na zgornjo polico. Samo dva metra višje, a vendar tu nisva smela tvegati niti meterskega zdrsnjenja. Nihče bi ne zadržal padca v tisti navpičnosti, na labilnem stojišču, z ledeno vrvjo v brezčutnih rokah. Zavedala sva se, da je tam doli vsega konec, ker se snežišče po trideset metrih končuje v navpičnih odstavkih...

Spet sem zavaroval Ljubana, da je prišel do mene. Vsakokrat sem plezal naprej največ šest do osem metrov in spet čakal nanj. Prebijala sva se s police na polico in čistila sneg in led s pečine.

Nenadoma, dober raztečaj pod vrhom se nama je vse zataknilo. Zmulasta prevesna vzboklina pod zadnjo polico me je kljub trikratnemu poizkusu zavrnila nazaj na stojišče k Ljubanu.

Pot mi je lil s čela in utrujen sem že bil. Ljubanu so se od mraza šibila kolena in z bledega obličja je gledala vame skrb in misel na povratek...

Takrat sem se spomnil na Rittlerja in Brehma — ter Petersa in Haringerja v severni steni Grandes Jorasses, pa na Welzenbacha, Dreksla in Schulzeja v severni steni Nesthorna. Skoraj pod vrhom so morali prvi štirje nazaj — trije v pogubo in konec...

Stiskal sem zobe in si želel, da bi bil kjerkoli na svetu, samo stran s tega prokletega ledu in potuhnjenega snega. Da bi nikoli več ne videl te globine pod seboj, ki me je vlekla vase, mi jemala voljo in hotela izsesati iz naju zadnjo kapljo življenja. S potnim čelom sem se naslonil na ledeno skalo. Trideset metrov pred koncem nisva mogla najti nobenega izhoda...

Skušal sem razmišljati, pa se mi je silila ena sama misel: Zdaj je vsega konec... Zdaj se mora zgoditi tisto, kar se je zgodilo tamle doli Wagnerju — pa Topolovcu in Jugu... V notranjosti me je kljuvalo kesanje, kakor bi bil nekoč davno nekaj velikega zakrivil in so me takrat obsojale vse stvari, ki so bile okoli mene. Strahotno osamljena sva stala na čisto majhnem koščku gore, tako da nama je bilo enako daleč do vseh štirih koncev sveta... Silna zavest se je zbudila v meni, da nimava ničesar več pričakovati od nikogar, vera, da nama ni treba nobene vere več, upanje, da ni nobenega doma nikjer, da bi mu še stopila čez prag, in nobenega cilja na koncu poti, ki bi ga še lahko kdaj dosegla.

Le prav bežne sekunde so bile to, hipi nevarne apatije. Potem sem se ovedel. S silo sem si vzbudil v spomin vsako najmanjšo podrobnost oblik pečine v poletju. Z očmi sem iskal tisti prvi zarjaveli in skrivljeni klin, ki je pred devetimi leti obdržal Klusovega Joža, ki mi je prav nad tisto polico odletel... Z vso jasnostjo sem se spomnil vsega in gori v ledeni steni opazil zvito uho klina.

Tja gori sem moral priti.

Centimeter za centimetrom sem se dvigal. Skoraj bi že izplezal na polico, pa sem komaj ujel ravnotežje in omahnil nazaj. Še enkrat sem poizkusil in s kladivom izkopal vdolbinico za en sam prst. Ljubo mi je podprl desno nogo in prelisičil sem se čez. Spet sva bila dva metra bliže vrhu.

Po polici sem skrajno počasi prečil na desno in končno dosegel klin. Po dolgem trudu mi je uspelo vpeti karabinar in poledenelo vrv. Spet je splezal Ljubo do mene in spet sva počivala. Nikoli v življenju še nisem stal tako blizu vrha stene in tako neznansko daleč. Mračilo se je v gostih sencah nabuhlih oblakov in rob stene je visel s poledenelim previsom prav nad naju. Noč je bila čisto blizu in grozila, da naju priklene tik pod izstopom v steno.

Poledeneli zadnji previs je potuhnjeno čakal...

Spet sem začel, tokrat poslednji raztežaj. S kladivom sem neumorno sekal v požled in tajal s toploto golih rok led s pečine. Z zobmi derez sem tipal za vsako najmanjšo vdolbinico v skali. Ljubo me je opazoval in je napeto zasledoval vsak moj gib. Decimeter za decimetrom sem se dvigal. Klina tam ni mogoče zabiti, razpoke nisem našel nikjer. Še nikoli v svojem življenju nisem tako trpel pri plezanju, želel bi, da se take minute nikoli več ne povrnejo.

V roke me je zeblo, da bi rjul od bolečin. Spustiti nisem smel... Stiskal sem zobe in držal, kjer je bilo kaj prijeti. Noge so iskale bornih

stopov. Na enem samem zobu derez na vsaki nogi in z eno roko loveč ravnotežje sem prosto roko grel v žepu in dihal vanjo. Tako je šlo decimeter za decimetrom... Pretolkel sem se v ozko, zasneženo, poševno zajedo, ki je obrnila smer mojega plezanja nazaj na levo proti zadnjemu previsu. V dno zajede sem zabil dolg klin, se vpel in se oddihoval. Tri metre nad seboj sem ugledal čisto pod previsom zarjaveli drugi klin. Prav počasi sem spet čistil led s pečine pred seboj in ko sem vpel vrv v klin, sem se končno lahko sproščeno zravnal. Spet sem počival. Najprej sem moral Ljubana spraviti do sebe, ker je bila vrv prekratka, da bi jaz izplezal.

S težkim lednim kladivom sem izbil cel kos skale, da sem v derezah lahko stal na bornih oporah in vpet v karabinar, izvešen zmagoval ravnotežje. Zaklical sem tovarišu, naj mi sledi.

Dolgo se je Ljubo mučil s prvimi metri ledenega odstavka. Nikakor ni mogel razumeti, kako sem prišel jaz tam čez. Poskušal je večkrat, predno mu je uspelo napredovati par metrov. Na pol raztežaja se mu je zataknilo in nikamor več ga nisem premaknil. Spustil se je nazaj in počival. Zeblo ga je, noge so se mu tresle in pridušeno je klel. Ponovno je poizkusil. Prav počasi se je dvigal in spet zastal. Mrak okoli naju se je gostil in čas je tekel... Ljuban ni več čutil rok in moral sem vleči, da so se mi šibila kolena. Z veliko muko se je prepehal do mene. Moral sem mu napraviti prostor. V varovalni zanki sem se v tegu vrvi izvesil toliko na levo, da je zavzel moje mesto in me zavaroval.

Nisem mu dovolil oddiha. Vsaka minuta je bila dragocena. Noč je zagrinjala svet okoli naju z dolginimi sencami in z oblaki megle povečavala turobnost razpoloženja. Tresla sva se od mraza in trepetala od utrujenosti.

Zadnjih osem metrov prečke in previsne stopnje je bilo pred menoj. S preračunljivo hladnostjo sem se jih lotil. V tegu vrvi sem se spustil za meter nižje in spet počistil s kladivom led s pečine. Roke so bile trudne in komaj sem jih čutil. Ne vem, kje sem takrat jemal moči, nikoli več ne bom zmogel tega, kar sem opravil tistikrat. Prsti so mi postali brezbarvni in odrevelele pesti so mi oklepale zadnjo rogljo ledu na robu. S poslednjimi močmi sem preplezal tiste metre v previsu. Tam sem zabil zadnji klin, bolj za moralno oporo kot za potrebo, saj ne bi niti klin niti Ljubo zdržala mojega padca.

Dva metra nad robom sem izkopal v vesino debelega snega in ledu kotanjo za stojišče in se pripravil za zadnje delo z Ljubom.

Dolgo se je mučil. Zanj je bila tista prečka težje delo, ker ni bil varovan z one strani. Po dolgem trudu mu je uspelo, da se je spustil pod previs. Čezenj pa ni mogel več in onemogel je obvisel na vrvi.

Držal sem vrv, da so mi trepetala kolena. Izza roba so se trgali pritajeni klici tovariša:

„Drži Belač... ne morem več! Ne čutim več prstov na rokah!“

Prigovarjal sem mu, naj si jih pogreje v žepih... naj za vraga vendar ne stoji na mestu. Prisiljen sem bil stati obrnjen z obrazom proti vetru, ki me je bil v obraz z ostrimi bodicami sodre in snega. Vleklo me je v globino in zdruznjen pod njegovo težo sem rjul v onemoglosti.

Tovariš za robom je molčal in vrv se ni premaknila. Strašna misel me je obšla: Kaj če se vrv, tam na ostrem robu pretrga... Izza roba sem čul samo praskanje derez ob skalo in težko sopenje tovariša. Vrv se ni zganila niti za ped. Moči so me zapuščale; onemoglo sem napenjal vrv ter ga rotil, naj vendar zbere moči in konča to prekleto mučenje.

Minute so tekle kakor ure in končno sem ga s poslednjimi močmi s pomočjo vrvi pripravil do tega, da je izplezal. Dolgo sva počivala in zbirala moči za zadnji raztežaj strmega snežišča, ki se za robom po dvajsetih metrih položi v dolgi ozebnik pod malo Črno steno. Trudno sem kopal še tiste zadnje stopinje v globokem trdem snegu proti robu.

Tam sva si prav krepko stisnila desnice in si pogledala v oči. Trenutek je bil svečan; tam v tisti samoti, na tistem majhnem koščku sveta sva zaživela novo življenje, nov svet, dva nova človeka, ki v ginjenosti nista mogla govoriti...

Moči so nama rasle in volja se je počasi vračala.

Najine poti še ni bilo konec za tisti dan. Popolnoma se je zmračilo in midva sva morala v gosti megli še isti večer najti Staničevo kočo. Komaj sem še videl na uro. Bilo je skoraj pol osmih zvečer... Pet ur sva rabila za teh zadnjih sto metrov višine, trinajst ur sva bila v steni. Trinajst ur brez oddiha sva delala, da sva preplezala višino tisoč metrov...

Trudno sva dvigala noge, ko sva v temi iskala poti proti ledeniku. Nobene luči nisva imela, pa bi nama tudi ne služila v gosti megli. Veter nama je pihal v hrbet in to je bilo dobro za naju. Potiskal naju je v strmino; od časa do časa so se odkrivale na levi in desni črne sence skal, ki so nama kazale pot.

Za Slovenskim turncem sva se zadnjikrat orijentirala po oblikah terena in si izbrala smer.

Nekje nad oblaki je moral biti mesec, ker se je svetloba do neke meje obdržala in ni se moglo stemniti do trde teme. V motnih obrisih sva čutila nekaj sežnjeva pred seboj obliko tal in hitela sva z vetrom proti Rži.

V tulečem viharju nama je obleka popolnoma zmrznila. Kapuca vetrovke na glavi je bila trda kakor šlem in me tiščala za vratom. Kakor palica trda vrv se je vlekla v razdalji par sežnjeva med nama po snegu; koščeno trdih vozlov nisva mogla razvezati.

Najino edino upanje so bile zimske markacije pod Ržjo, na poti od Kredarice do Staničeve koče kjer je bil pred nekaj dnevi Triglavski smuk. Hitela sva v ravni črti v tisto smer in budno pazila na smučine, ki so nama nekje morale prekrižati pot. Po času, ki je minil, odkar sva zapustila rob ledenika za Slovenskim turncem, sva sklepala, da morava biti že prav blizu prvih zimskih markacij.

V brezmejni trudnosti sva komaj še odpirala oči in vztrajno boljšala v tla za sledovi. Ničesar nisva opazila, na kar bi mogla opirati gotovost, kje se nahajava. Naenkrat pa sem, stojč na strmini snežišča, instinktivno začutil, da morava smer spremeniti bolj na levo, ker sva prišla pod pobočje grebena med Ržjo in Kredarico. Res sva v par minutah zagledala pred seboj v temi kol zimske markacije. Zdaj sva

morala paziti na točno smer, da najdeva drugi kol in greva v ravni črti do naslednjega. Toda drugega kola ni bilo nikjer. Trdovratno sem vztrajal pri tem, da ga ne iščeva in ne izpreminjava smeri niti za korak vstran. Če se v takem črnem mraku in megli enkrat samkrat zasučesh okoli svoje osi, ne boš nikoli več vedel, kje si.

Instinktivno sem v možganih beležil vsako kretnjo, ki sva jo storila pri razvedanju. Tako sem podzavestno ves čas približno vedel, kje se nahajava. Nenadoma sem opazil na tleh dolgo, potegnjeno liso stare smučine. Sneg je bil v smučini bolj unazan, previdno sva ji sledila. Po dolgem času pa se mi je zazdelo, da zavija nekam preveč na levo navzdol po strmini, v smeri proti Pragu.

Tam sva se s tovarišem prvič sporekla. On je hotel za sledjo, jaz ji nisem zaupal in sem hotel bolj na desno. Rotil sem ga, naj prepusti vodstvo meni, kakor ves dan in naj se raje spomni, kje približno so postavljene zimske markacije. Ljubo je bil namreč pred par dnevi na Staničevi koči in Kredarici kot reševalec na Triglavskem smuku in sem upal, da si bo smer, kako so koli postavljeni, dobro zapomnil in tudi smer smučin, ki so običajno speljane v enem, močno izvoženem tiru od ene koče do druge.

On je trdil svoje, jaz svoje. Končno ga je vrv prisilila, da sva ubrala smer skupaj po mojem instinktu. Že po nekaj minutah sem se z derezani ob nekaj spotaknil. Sklonjen sem tipal z rokami po tleh; vesel vzklik mi je ušel. V globoki smučini je izpod snega gledal podrti kol markacije. Otipal sem robove smučin in njih smer ter jim sledil.

Korak za korakom sva tipala v temo. Iz megle so se pokazale črne sence kopnih skal. Stala sva na ravnem svetu in napeto iskala. Občutek, da veva, kje sva, naju je navdal z novo odločitvijo; iskala sva malo bolj proti levi in naenkrat je vstala pred nama temna silhueta Staničeve koče. V silnem veselju sva stekla proti njej.

Mrzle so bile njene stene in še bolj mrzli železni križi v oknih in ključavnice na vratih. Zatekla sva se na zadnjo stran v odprto drvarnico, polno snega in lesene ropotije. Tu sva spet občutila tisočkrat poudarjeno potrebo zimske sobe na Kredarici ali Staničevi koči za zimske alpiniste in gorske smučarje.

Sreča nama je bila mila. Ljubo je imel kot kadilec v žepu v celofansko vrečico zavite suhe vžigalice. S cepinom sva razcepila staro suho skodlo v drobne trščice in po dolgem prizadevanju nama je s predzadnjo vžgalico uspelo napraviti majhen ogenj.

Imela sva luč... in toploto... Budno sva pazila na plamen, da ga veter ni ugasnil, in pazljivo prilagala. Iz kota so romali različni kosi lesa, ročaji starih metel, trhli koli zimskih markacij in podobna navlaka. S cepini sva cepila trdi les in se grela z ognjem in delom.

Počasi se je led na obleki začel tajati, da se je kadilo iz naju. Dim nama je silil v oči, morala sva nešteto krat bežati na prosto v vihar. Ko se je v sunkih vetra prostor razkadil, sva se vrnila k ognju in si sključena grela premrle prste nad plameni...

Tako je šlo vso dolgo, brezkraino noč. Vihar je divjal, da se je tresla koča v temeljih in je tramovje zamolklo škripalo. Škozi razpoke

v stenah je prodiral mraz, da sva se prezebala stiskala s hrbti in preganjala vsiljivi spanec. Brezkončne so bile tiste ure bedenja, polne trudnih misli in blodnih prividov... Nekje daleč je bil svet z ljudmi, morda en sam dober človek, ki me je čakal in trepetal v nadi, da se vrnem in da morda še kdaj pojde z menoj. Daleč nekje je bila dolina s toplo bajto, z ognjem v peči ter privito lučjo na steni, ki naju je čakala.

V prividih so se vračale vse ure minulega dneva, blodne slike brezupnega boja z goro, ki naju je s svojo veliko, samo nekaterim ljudem naklonjeno milostjo pustila k sebi, v svoje srce in na svoj vrh. V takih urah spozna človek svojo moč in svojo slabost, majhnost in šibkost, ki sta v nas — in vso ljubezen zemlje, ki nam dopušča vse to doživeti. In vse tiste stvari, ki sem se jih v tistih urah dotaknil z delom svojih rok, mi bodo ostale zveste do konca, vse misli, ki so se mi v tistih najbolj težkih minutah utrgale, bodo do zadnje ure bedele nad menoj. Preveč hodino ljudje po vseh uglajenih hodnikih tega sveta, zato nam je tako težko, kadar moramo nekoč na koncu vsega z njih napraviti zadnji korak...

S svitanjem jutra so zbledele blodne podobe.

Ogenj nama je ugasnil in tresla sva se od mraza. Noč nama je pustila podvojeno trudnost v prezebljih telesih, da sva se komaj razgibala. Pospravila sva ropotijo in sklenila, da sestopiva za Cmirom v Vrata.

Okoli koče je bilo vse polno smučin. Gosta megla naju je obdajala in koča je spet utonila v njej. Takrat pa se je Ljubo spomnil, da sta pred par dnevi izvedla smuk za Cmirom po najini poti znana smučarja Dernič in Bizjak. Res sva kmalu našla smučine pod pobočjem Cmira. Sledila sva jim v ključih proti dolini. Čim nižje sva se spuščala, tem redkejša so bile meglé. Od časa do časa so se sive zavese oblakov za hip razmaknile, da so vstale motne sence pečin nad pobočji. Polagoma se je tudi čisto zdanilo. S trdega, zbitega srenca na višinah sva se kmalu pogreznila v odjuženi, gnili sneg v zatišjih. Za Požgano Mlinarico se je megla naenkrat dvignila in rjave bukovne hoste so se razprostrle pod nama...

Globoko v dolini je šumela Bistrica. V vetru so se pripogibali samotni mecesni na pobočju Cmira in stegovali svoje okostenele veje v sihravo nebo.

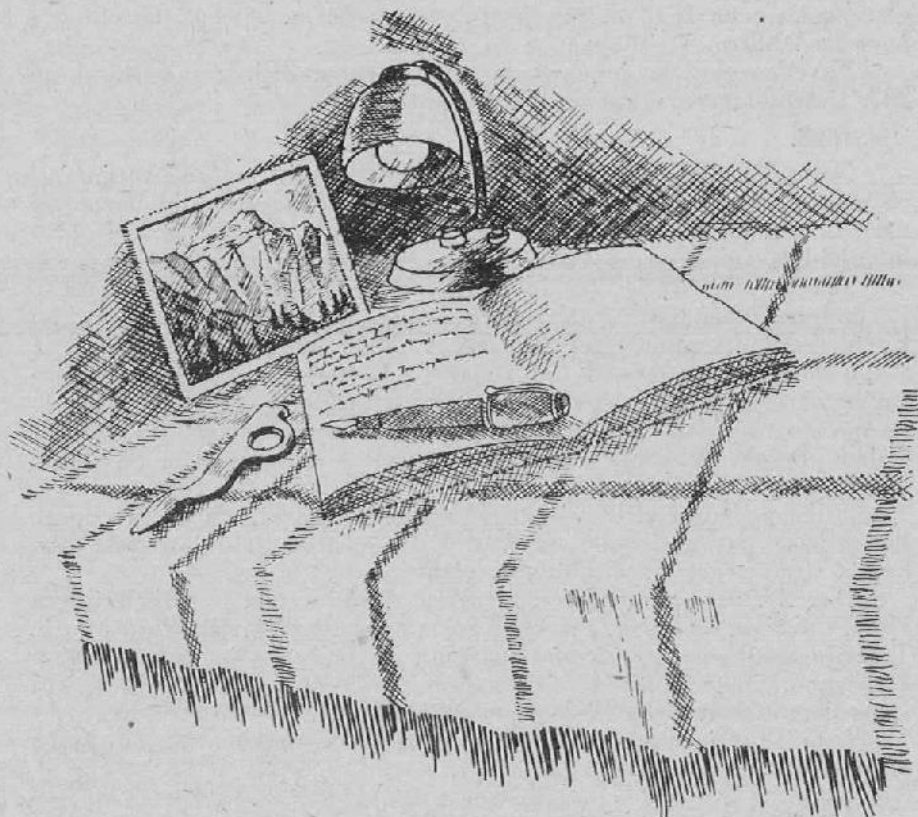
Prav na tihem je začelo rositi...

Komaj sva že premikala trudne noge po cesti nazaj v Vrata. Telohi so bili tam na tratah med plotovi in umazane lise snega so še vedno ležale ob poti. Stena je bila zagrnjena do vznožja z neprodirno, sivo zaveso oblakov. V neznano so utonili sledovi najinih stopinj v robèh. Za vedno so izginile z obličja gore poteze tistih dni in nikoli več jih ne bo nihče našel takih, kakršne so naju sprejele takrat...

V Aljaževem domu so naju nestrpno čakali štirje fantje. France, Rado in Miha so se vrnili že prejšnji dan iz Črnega grabna, kjer so se obrnili v brezupnem vremenu. Poslednja, moreča skrb je padla z naju. V onemogli trudnosti sva padla po pogradih v težek, sproščujoč spanec.

Leto je že minilo od takrat...

Mehko in neslišno pada spet sneg po skalah. V pustih zimskih dnevih rohnijo viharji nad glavami pobeljenih sivih velikanov, zagrnjenih v prosojne zavese sneženih oblakov. Še vedno stojijo tisti okosteneli mecesni v rezeh pod Belimi platni in s svojimi okleščenimi vejami prosijo sonca... Veter spet tuli v robih in raznaša nanešeni pršič ob njihovih deblih. Nove poteze riše zima v obličje triglavske stene, ki uporno kraljuje nad prostrano dolino. Morda so še vedno tam gori, zarjaveli klini v razzebljih razpokah pod ledom in prosijo, da še kdaj pridem. Nihče razen njih ni videl bolečine temnih ur, ko sta rasla v naju enkrat vera, enkrat obup nad dejanjem, ki sva ga iz notranje potrebe morala izvršiti. Dovršila sva ga, kakor je bilo sklenjeno v srečanju, pred ljudmi in pred samim seboj...

Kronika Triglava

(Nadaljevanje)

Dne 12. VIII. je bila slavnostna blagoslovitev kapelice na Kredarici. Te slavnosti se je udeležilo nad 200 ljudi. Že v zgodnjih jutranjih urah se je zbralo na vrhu Triglava 70 slovenskih planincev obojega spola. Dovški pevci so zapeli pesem „Oj Triglav, moj dom!“ kakor pravi poročilo v Vestniku, so ubrani glasovi tako močno zadoneli, „da so jih čuli do Deschmannove koče“. Dopoldne je dekan Novak iz Radovljice blagoslovil novo kapelico. Nato so bile brane kar tri maše. Prvo je bral dekan Novak, drugo kanonik Sušnik, tretjo triglavski župnik Aljaž. Kapelica je zidana iz rezanega kamna. Široka je 1.70 m, dolga 3.20 m. Nad vrati je železen, odprt zvonik, v katerem visi 14 kg težak zvon.

Leta 1897 je avstrijski geografski institut izdeloval nove posnetke terena v Triglavskem pogorju. Stotnik Kratky je določil višino Triglavске koče na 2515 m, Marije Terezije koče na 2404 m, Deschmannove na 2323 m, Vodnikove pa na 1693 m.

Navedenega leta je obiskalo vrh Triglava 313, Triglavsko kočo 233, Deschmannovo kočo pa 224 planincev.

1898.

Napredek planinstva in turizma je videti tudi v napredovanju vasi ob vznožju Triglavskega pogorja. Mojstrana je leta 1898 dobila poštni urad in ustanovila vaško godbo. Gostilna Šmern je razširila svoj obrat in prizidala veliko vrtno verando.

Sekcija „Krain“ je bila delčna podpora od vseh strani. Posebno so jo podpirale ustanove: „Krainische Sparkasse, Zentralausschuss im Eisenbahnministerium (glej poročilo v Mitt. 1898, str. 51) i. dr. Za vsako ceno je hotela obdržati vodstvo planinstva v Triglavskem pogorju. Zavaljo prizadevnosti SPD je pačasi vendarle uvidevala, da ji to ne bo mogoče, zato je jela popuščati ter usmerila svoje delovanje v druge predele Julijskih Alp, predvsem pa v Kamniške in Savinjske Alpe.

Soška podružnica SPD je markirala stezo iz Podbrda na Črno prst, Radovljiška pa skozi Suho na Rodico. Na planini Suhi je najela stan kmeta Uranica ter ga opremila za planince.

Dne 26. decembra so izvedli drugi zimski vzpon na vrh Triglava Met, Paver in dr. Kugy. Pristopili so iz Krme. Ker je bila koča Marije Terezije zasnežena, so šli zdržema do vrha in se po isti poti vrnili v Mojstrano. Sneg je bil dobro osrenjen, hoja po njem lahka. (Kugy: „Aus dem Leben eines Bergsteigers“, 1924, 68).

Leta 1898 je obiskalo Aljaževo kočo 56, Vodnikovo 33, Orožovo 42, Deschmannovo pa 228 planincev.

1899.

Mitt. DOeAV poročajo na strani 36, letnik 1899, o težavnem položaju sekcije „Krain“, ker neznanzi vedno znova uničujejo in kradejo

kažipotne table in napise. Konkurenčni in narodnostni boj je bil v polnem razmahu. Odveč bi bilo naštevati vse intrige in izmišljotine, s katerimi je skušalo nemško društvo izpodriniti Slovence. Zaradi varnosti je SPD vknjižilo ves prostor, kjer stoji Triglavski dom, in ves vrh Kredarice s točno določenimi mejami v zemljiško knjigo v Kranjski gori na svoje ime. Prav v ta prostor so se namreč tujci neprestano zaganjali. Ponavljala se je ista pesem kot pri Aljaževem stolpu. Tako početje je bilo zoprno vsem resnim planincem in alpinistom. Zato je zapisal slaven alpinist Hans Wödl v OeAZ, ko je ocenjeval koledar DOeAV za leto 1899, tole: „...seznam koč v Triglavski skupini ni popoln. Čeprav ste z SPD v sovraštvu, ni zamolčati dejanskega stanja“.

V tem letu sta se vrstila na Kredarici kar dva oskrbnika: za J. Hammerlicom je prevzel službo Primož Pušar.

Prvi Aljažev Dom v Vratih

Meterološka postaja je bila izpopolnjena z barografom, tlakomerom samopiscem in tlakomernim toplomerom.

Odbor sekcije „Krain“ je ustanovil rešilne postaje. Poverjeniki so bili vodniki v izhodiščih, vodstvo je ostalo v rokah odbora. Kot aktivni člani so pristopili tudi udje sekcije „Krain“.

Najmlajši obiskovalec Triglava je bil zdaj 9 letni sin A. Knafelca. Vse do tega leta je bil najmlajši planinec, ki je dosegel vrh Triglava, 11 letni Karl Domenigg, ki ga je obiskal leta 1871.

Leta 1899 je bilo v Aljaževi koči 28, v Vodnikovi 42, v Triglavski 106 in Deschmanovi 192 planincev.

1900.

V aprilu sta bila na Triglavu brez vodnika dr. H. Pfannl in F. Maischberger, slavna dunajska alpinista. Hodila sta v krpljah.

Tega leta so začeli vrtati Podbrdski predor.

Slovensko planinsko društvo je nabavilo za Kredarico kompenziran anereid za višino 2500 metrov.

Vodnik Lovrenc Škantar (sin starega Šesta) je dobil od DuOAV nagrado, ker je ovadil nekatere poškodovalce kašipotnih tabel.

Zaradi Triglavske koče so začeli Nemci spet pravdo proti SPD. V tožbi so trdili, da stoji polovica triglavske koče in vsa kapelica na svetu verskega sklada. Deželna direkcija je poslala na Kredarico geometra Hohna s štirimi figuranti ter zastopniki verskega sklada. Tožene stranke je zastopal osebno Aljaž, kot odvetnik dr. Fran Tominšek, kot izvedenec pa ing. Žužek. Dne 18. VIII. je ugotovila komisija, da stojita koča in kapelica na dovškem svetu. S tem je bila Triglavska koča za vedno varna pred napadi.

Leta 1900 je bila zgrajena vozna cesta iz Soče v Log. S tem je revna Trenta dokaj pridobila, saj je bila njena zveza s svetom zelo slaba in težavna. Planinci in turisti so prenočevali v Logo v Baumbachovi koči in v gostilni „Pri Triglavu“. V prvo so zahajali nemški, v drugo pa slovenski planinci. Neutranci pa v obe.

Dne 11. septembra je bila prva poroka na Kredarici. Župnik Aljaž je poročil Jelko Hrovatovo s piparjem Korenčanom.

Triglavske koče je oskrboval J. Lipovšek z ženo.

Od avgusta do oktobra so gradili delavci vozno pot iz Mojstrane v Thalu. Delo je nadzoroval Aljaž, delal pa je seveda Požganc. Pot je bila zelo potrebna, ker je ob hudi uri drla po starem kolovozu voda, da ni bilo mogoče pristopiti v Kot ali Krmo. SPD je stala pot 1.000 kron.

V Orožnovi koči je bilo 44, v Vodnikovi koči 39, v Deschmannovi koči 156 obiskovalcev.

1901.

Dne 7. prosinca je bila blagoslovitev dela pri Podhrdskem predoru. Z obeh strani je bil prevrtan hrib za kakih 200 metrov.

Dne 19. maja je bila otvoritev nove poti v Thalu. Slovesnosti so prisostvovali poleg osrednjega odbora SPD podružnični odbori ter častna člana SPD, Frischauf in Aljaž.

Tega leta je bila prvič oskrbovana Orožnova koča. SPD je izboljšalo opravo koče in popravilo dostope na Črno prst.

V Triglavski koči je prevzel oskrbnišvo Arh z ženo.

Dne 11. julija se je ponesrečil na Bratovlji peči na Pokljuki dr. Ivan Jan. Dr. Jan je živel kot upokojenec v Gorjah, doma pa je bil iz Podhoma. Ker je bil živčno bolan, je začasno prebival na planini Klek. Zakaj se je zgodila nesreča, ni znano. Dr. Jan je padel kakih 400 metrov globoko. Truplo je našel slučajno neki pastir. Jana so pokopali dne 14. VII. v Gorjah.

To leto beleži še drugega ponesrečenca. Dne 10. VII. je odšel z Bleda profesor K. Adörfer iz Pressburga. Z njim sta bila dva dečka znane družine in njihov učitelj. Prenočili so v Malnerjevi koči. Drugi dan so odšli proti vrhu Črne prsti. Na dokaj strmi vesini pod vrhom, že na tolminski strani, je zagledal profesor lepo očnico. Ko se je sklonil, da bi jo odtrgal, je zdrsnil. Smeje se je vzdiknil: „hopla!“ ter zgrabil za grmiček. Pri tem pa je ponovno zdrsnil; se prekobilil in

izginil v globočino. Dečka sta takoj sestopila k Malnerjevi koči. Rešitelji so našli ponesrečenca kakih 300 metrov pod krajem nezgode. Bil je mrtev. Imel je večkrat prelomljeno hrbtenico, roke in noge. V roki pa je še vedno držal nepoškodovane očnice.¹

V Mojstrani je umrl vodnik Blaž Kosmač, p. d. Lakota.

Tega leta je SPD oskrbovalo tudi Vodnikovo kočo na Velem polju. Oskrbnik je bil Pekovec.

Dne 5. VIII. je Soška podr. SPD odprla Tillerjevo kočo na Krnu.

Obisk: Orožnova koča 88, Aljaževa koča 110, Triglavska koča 241, Deschmannova koča pa 177 obiskovalcev.

1902.

Sekcija „Krain“ je čutila, da je v Triglavskem pogorju spodrinjena od SPD. Ker so Nemci radi obiskovali našo kočo na Kredarici, je objavila v *Mittellungen* (str. 135, 1902) razglas, naj obiskujejo člani DuÖAV v prvi vrsti Deschmannovo kočo, ki jo je sekcija zgradila z velikimi denarnimi žrtvami.

V Aljažu pa je tedaj zorel nov, velikopotezen načrt: hotel v Vratih. Skrbno in vestno je izdelal načrt. O vsem je poročal dr. Tominšek na običnem zboru SPD in predlog za zidavo doma je bil sprejet. SPD je kupilo prostrano ravnico, kjer je stala Aljaževa koča in začela takoj z delom. Zelo važno vprašanje je bila napeljava vode. Aljaž je zajel v Cmirovem pobočju stalen studenec v rezervar; od Kranjske industrijske družbe je kupil že rabljene vodovodne cevi in vodovod za novi Aljažev dom je bil izpeljan.

Leta 1902 je bil izvršen zelo lep vzpon. Dne 22. VII. sta Ernest Eitner in ing. Eduard Pichl preplezala greben Plemenic.² Prestopila sta čez Zajavor na Luknjo in sledila grebenu do Zelenic in Zaplanje. Hotela sta preplezati še zahodne stene vrhnje gmote, a zaradi slabega vremena nista izvedla namere, temveč šla po Kugyjevi poti na vrh. Prenočila sta v Triglavski koči in dne 23. VIII. prečila ledenik do Kugyjeve grede ter vstopila v peči severnega grebena. Greben sta dosegla nad strmo stopnjo grebena. To je prvi vzpon po severnem Triglavskem grebenu.

Tega leta je neutrudljivi iskalec steza in prostorov za graditev koč SPD, dr. Franc Tominšek, pregledal možnost steze pod Cmirom in čez Kozjo dnino k Begunjskemu vrhu. V družbi gonjača Turka in Prežganca je našel potrební prehod za novo in razgledno stezo iz Vrat na Triglav. Ze prihodnje leto je bila dograjena in zavarovana steza, ki ji priznajo vsi triglavski obiskovalci, da je res najlepši in najkrajši dostop iz Vrat — Tominškova pot.

Obisk: Orožnova koča 95, Vodnikova koča 106, Deschmannova koča pa 283 obiskovalcev.

1903.

Vodniškega tečaja DuÖAV v Solnogradu sta se udeležila tudi dva Slovenca: Jože Komac (Paver) iz Trente in J. Pečar iz Kranjske gore.³

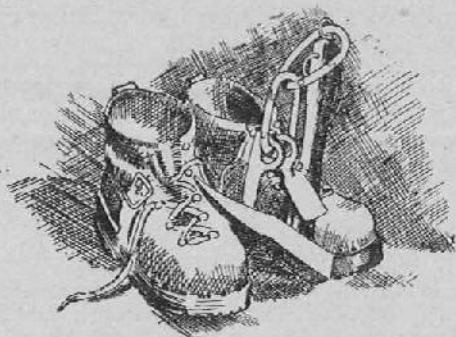
¹ OTZ 1901, str. 201.

² OAT 1902, str. 217.

³ Mitt. 1903, str. 110.

Na Jesenicah je bila ustanovljena Kranjskogorska podružnica SPD. S tem je bila razbremenjena Radovljiška podružnica, obenem pa se je težišče planinstva premaknilo v Dolino.

Dne 16. VII. se je zgodila na ledeniku manjša nezgoda. Dr. Leithe iz Beljaka si je zvil pri padcu nogo in je dobil lažje poškodbe. Arh in oskrbnik Deschmannove kočje sta nudila prvo pomoč, v dolino ga je spravila rešilna odprava iz Mojstrane pod vodstvom g. Winziga.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

PLANINSKE NESREČE V LETU 1948.

Planinska nesreča je često posledica neznanja in nepravilnega odnosa gornika do nevarnosti gora.

Številne planinske nesreče dajejo žalosten pečat našemu množičnemu planinstvu in vrhunskemu alpinizmu in so tista senčna stran gorniškega udejstvovanja, ki meče neugodno luč na našo planinsko organizacijo.

Gorski reševalci so z veliko mero premagovanja in samoodpovedi storili vse, da planinske nesreče, ki hrome našo pot k popolnosti in zavirajo naš polet k vrhuncem, preprečijo ali vsaj zmanjšajo njihov visoko število. Planinska organizacija je storila vse, da napravi vsakomur iz delavskih vrst bivanje v gorah varno in prijetno.

Kljub temu smo čuli v preteklem letu klice na pomoč iz vseh predelov naših svobodnih gora. Ti klici mladih ljudi, ki so iskali v stenah gora možnosti borbenega udejstvovanja za krepitev svojih fizičnih in moralnih sposobnosti, so naznanjali nesrečo ali smrt ljudi, ki so nam potrebni pri izvrševanju planskih obvez in pri izgradnji socializma.

Prva planinska nesreča se je pripetila v preteklem letu Francu Mlakarju tik pred vrati planinske postojanke na Jermanovih vratih. Mlakar je bil nevedč hoje po ledenem terenu in nezadostno opremljen, posebno čevlji niso ustrezali za tako turo. Nujna posledica neprevidnosti in nezadostne opreme je bil zdrk, počena lobanja in težke notranje poškodbe. Nesreča se je pripetila 5. februarja. Druga registrirana ponesrečenka je bila Marija Sfiligoj, nezgoda je bila lažjega značaja in se je pripetila 20. februarja pri smučanju na Vršiču. Prav tako je bila lažjega značaja nesreča Silva Vlahija pri smučanju na Vršiču. Četrty ponesrečenec je bil Stane Gabrovšek, ki si je pri smučanju 25. februarja v Tamarju poškodoval koleno. Saša Hlebš si je v Tamarju 14. marca poškodovala nogo v gležnju. Ladislav Kete iz Trsta se je 24. marca smrtno ponesrečil na Velikih plazih pod planino Sijo. Slabo opremljen, z nenakovanimi smučarskimi čevlji je tvegala zimsko turo. Na Begunjski se je 29. marca smrtno ponesrečil Milan Sinkovec pri vzčbanju na strmem snežišču brez pravega izteka. Dalje je Ivan

Arnšek iz Celja na običajni poti z Jermanovih vrat na Sukalnik 16. maja komaj ušel smrti. Nezadostno opremljen in predrzen, kar je velika slabost mladine, je na strmem snežišču zdrknil in pri padcu dobil težke notranje poškodbe in počeno lohanjo. Teh osem planinskih nesreč se je pripetilo v pretekli zimi.

Dr. Mitja Krejči je tragično končal v severni steni Gule v Martuljku, 8. avgusta. Vzrok te nesreče je bila preutrujenost in nezadostna izvežbanost. V noči med 8. in 9. avgustom so morali reševalci nastopiti v bavorski smeri severne stene Triglava. Janez Slapničar in Draga Sušteršič sta prepenjevala svoje sposobnosti in šla v steno brez prepotrebnega znanja, izvežbanosti in orientacije. Dne 7. avgusta je pri plezanju v Velikem vrhu spodrsnil Zlatko Tome, le naključje ga je rešilo smrti, pri padcu je dobil notranje poškodbe. Mladit Valek Dvoršak se je ponesrečil v steni Zvoha pri trganju planink. Nesreča se je pripetila 10. avgusta in se je končala s smrtjo. Najbolj žalosten dan za slovensko planinstvo in za naš alpinizem pa je bila nedelja, dne 15. avgusta. V severni steni Skrbine v zadnjem Prisojniku se je ta dan smrtno ponesrečil mladi, mnogo obetajoči alpinist Franc Herlec iz Kranja. Njegova edina in velika napaka je bila, da je tvegaj sam tako težko plezalno turo. V steni Rušice v Martuljku je ta dan daroval svoje mlado življenje Vlado Lepin z Javornika, nedozorel in nezadostno opremljen je poskušal svoje sposobnosti v pretežki skali. Na Begunjščici pa se je to nedeljo pri nabiranju planik pripetila smrtna nesreča Milošu Mencingerju iz Maribora; že druga planinska nesreča, ki se je s smrtnim izidom končala na Begunjščici! Na Konju v Kamniških planinah pa se je pri nepravilnem obnašanju smrtno ponesrečil 6. avgusta Janez Štupar iz Smarce. Prav tako je 15. avgusta doletela nesreča Dominika Kauteta in Olgo Pregelj na snežiščih pod Prisojnikovim oknom, na srečo se je končala z lažjimi praskami. V Boštjanci pod Brano pa je neurje zalotilo 28. avgusta Milana Markoša in Staneta Markla. Nabiranje planink pa je plačal s smrtjo tudi mladi Marjan Ažnik iz Ljubljane na Veliki planini, 8. septembra. Boža Fakina je udarilo padajoče kamenje na glavi 14. novembra v Zmavčarjih, jedva je utekel smrti. Martin Mencinger je bil pogrešan nekaj dni, zašel je v meglah na bohinjskih hribihi. Ivo Gropusso in Mirko Zgaga pa sta, nedorasla težki turi, plačala svoje drzno tveganje s smrtjo v strupenem mrazu na severozapadnem razu Jalovca, 12. decembra 1948.

Te številne planinske nesreče, zlasti pa one smrtno naj bodo nam vsem velik klic k spopolnjevanju planinskega znanja in planinske opreme. Pred turo moramo vzeti v obzir vse svoje sposobnosti in jih moramo samokritično primerjati s številnimi nevarnostmi, ki žugajo ter skušajo gornika na vsakem koraku. Ponavljajo se še in še primeri, da nedozorela mladina s pičlim znanjem, s velikim mladostnim navdušenjem začne ture, katerim ni dorasla. Taki in slični primeri se bodo vedno končali tragično. Potrebno je, da s pozitivnimi prijemi in načini vzgoje damo mlajšim kadrom najboljše napotila za uspešno in dolgotrajno udejstvovanje v tej vrhunski panogi naše splošne vadbe. V gorah moramo preroditi, prekovati in prekaliti našega delovnega človeka iz vasi in industrijskih revirjev, da bo voljan uspešno dosegati in presegati planske obveze. V mladih kadrih pa moramo zbuditi domovinsko ljubezen, da bodo sposobni vedno in proti vsakomur uspešno braniti dragocene pridobitve narodnoosvobodilne vojne.

Corska reševalna služba se v najboljši meri zaveda prevzetih nalog, ob pomoči in popolnem razumevanju vseh odgovornih višjih oblastev in v pogojih svobode ji bo lahko odstranjevati pomanjkljivosti in napake ter zboljševati svojo obveščevalno in reševalno službo, toda planinci in alpinisti, zlasti pa mladina, morajo resno uvaževati njene nasvete in navodila.

Uroš Župančič.

Regionalni stanelek gorenjskih planinskih društev je bil v nedeljo, dne 16. januarja 1949 v Fizikalnem domu na Jesenicah. Navzoči so bili za GoPZS tov. Ljubo Tipliš in Miloš Velnar in zastopniki PD Jesenice, Mojstrana, Gorje, Radovljica, Kranjska gora, Škofja Loka, Rateče, Tržič, Javornik, Jezersko, Kranj in Bohinj.

Na dnevnem redu so bili namen in pomen ankete, specifični organizacijski problemi Gorenjske, gospodarstvo gorenjskih planinskih društev in sklepi.

V delovno predsedstvo so bili izvoljeni tov. Uroš Župančič, Pavel Olip in Janko Veber. Tov. Uroš Župančič je pozdravil zborovalce, želeč sestanku veliko uspeha. Obrazložil je velik pomen, ki ga imajo baš gorenjska planinska društva za planinstvo in je prošil navzoče, da v tem pravcu tudi vodijo diskusijo in se strogo držijo dnevnega reda. Tov. Velnar je naglasil potrebo, da si društva dajo smernice in izdelajo

načrte za bodoče delo in da si določijo osnovne naloge za tekoče leto. Ker za to samo dopisovanje ne zadošča, je bilo treba sklicati sestanek. Nato prečita osnovne naloge, ki jih je prevzela planinska organizacija v letu 1949 in ki so v planu dela Planinske zveze Slovenije. Tov. Tiplič predlaga obravnavanje teh problemov s skupnega vidika. V postev priljubljajo predvsem povezava z mladino, izleti in markiranje potov. Društva naj te naloge rešujejo skupno. Društvo, ki je najbolje povezano z mladino, naj pove, kako je to doseglo. Posebno važna je povezava s kmečko mladino, v kateri je treba vzbuditi veselje do planin. Uspešna izvedba izletov je možna samo, če je uspešna tudi povezava med društvi. O tem bi mogoče dalo dobre napotke ljubljansko društvo, ki že dolgo prireja uspele izlete. Tudi pri markiranju potov morajo društva delati sporazumno, ker čno področje prehaja v drugo. O povezavi mladine v Trziču poroča tov. Kosta. Izjavlja, da so pridobili mladino predvsem potom mladinske in pionirske organizacije. Mladince so povabili na sestanke AO, ki se jih sedaj od 10 do 12 članov stalno udeležuje. Smatra, da naj se poveže z mladino tudi učiteljstvo, ki naj mladince v skupinah vodi v gore. Ta način je zelo dober in se mladinci za planinstvo zelo navdušijo. Kasneje povezujejo starejši dijaki mlajše in delajo samostojne izlete. Tako je tudi on napravil z gimnazijsko mladino več izletov, ki so vsi dobro uspeli. Tov. Zupančič izjavlja, da je društvo na Jesenicah razpisalo štipendije za pet najboljših pionirjev, katerim je dalo brezplačno enotedensko bivanje na Vršiču. Takisto bodo storili tudi za srednje- in visokošolce. Potrebno pa je, da gospodarski odbori pri tem nudijo vso pomoč. Predlaga, da to uvedejo tudi ostala društva. Tov. Zbona poroča o delu AO v Radovljici. Odsek je imel dva člana in devet pripravnikov. Najboljši odziv so našli med študentsko mladino, dočim med kmečko mladino, ki prevladuje, ni najti odziva. Delo odseka je nekoliko zavrla smrtna nesreča enega člana odseka. Tov. Svoljšak iz Mojstrane izjavlja, da ima njihovo društvo precej izkušenj glede povezave s kmečko mladino in je mnenja, da v tem pogledu ni mogoče postavljati nikakih pravil, temveč se je ravnati po krajevnih prilikah. Vpoštovati je treba, da delu kmečka mladina ves dan in da je zvečer utrujena. Ker živi v njih še živa vera, smatrajo nedeljo za izgubljeno, če se ne udeležijo maše. S tem je treba vsekakor računati. Poleg tega jih je pa težko povezati v AO, ker niso primerno izobraženi. Posledica je, da se pri predavanjih v AO dolgočasijo. Mladina iz hribovskih naselij ves teden dela v hribih in se zato ne more od nje zahtevati, da gre v hribe še v nedeljo. Glede na vse to predlaga, da se da vsakemu društvu v tem pogledu popolnoma na prosto, da to uredi v skladu s svojimi krajevnimi prilikami. O delu AO in povezave mladine na splošno v Planinskem društvu Kranj poroča tov. Klojčnik. Njihov AO šteje okoli 60 mladincev in se rekrutira predvsem iz dijakov in industrijske mladine. Dosegli so več kot so pričakovali. Imajo redne sestanke, katere vse bolj in bolj spopolnjujejo. Povezava z mladino na šolah in tovarnah dobro napreduje. Tov. Kemperle z Jezerskega sporoča, da se njihov AO rekrutira samo iz kmečke mladine. Vsakih 14 dni imajo predavanja in se mladina za stvarino zelo zanima. Težkoče so z opremo. Tov. Tiplič naglašja, da društvo ne sme smatrati svojo nalogo za opravljeno, če je izvolilo na občnem zboru v svoj odbor zastopnika mladine, ker to še ne zadošča. Najti mora za to delavnega mladince, ki je aktiven planinec oziroma alpinist. V zvezi z diskusijo predlaga sprejem sledečih sklepov: 1. Vsako društvo naloži mladincu, organiziranemu planincu, ki je povezan z LMS, da poveže še druge mladince; 2. osebe, ki imajo z mladino na vasi že tesnejše stike, naj skušajo pritegniti čim več kmečke mladine. Ne sme pa se jim prikazati stvar tako, da imajo planinci koristi v materialnem pogledu. To ne sme služiti za vabo. 3. Sestanki morajo biti za mladince zanimivi. Snov je treba obravnavati popolnoma preprosto, v jeziku, ki ga govorijo domačini. Predvajati jim je treba filme in prirejati izlete in jih tako za planinstvo navdušiti. Tov. Kosta smatra za primerno objavljjanje skic na Sten-času. Te skice naj mladinci izdelajo na skupinskih izletih. Društvo v Trziču bo takoj, ko zgradi novo kočjo na Storžiču, staro postojanko odstopilo mladini, ki jo bo sama upravljala. S tem naj bi se dalo mladini še večje veselje. Tov. Velnar naglašja, da morajo za organizacijo društev skrbeti predvsem društveni tajniki. Opaža pa se, da tajniki opravljajo druge posle in da tem problemom posvečajo najmanj pozornosti. Nujno potrebno je, da se delo v društvih porazdeli. Tov. Zupančič predlaga prirejanje izletov, ki naj bi jih izvedlo več društev skupaj. O organizaciji skupinskih izletov v Ljubljani poroča tov. Marsel. Taki izleti so v Ljubljani zelo priljubljeni. Ne morejo pa jih organizirati toliko, kot bi želeli. Največkrat so tehnične težkoče, ker ne dobijo dovolj kamionov; transport na železnici je bil v jesenski dobi onemogočen, čisto pa vpliva na število izletnikov po-

manjkanje prenočišč v planinskih postojankah. Članstvo se za izlete zanima, ker se mu nudi strokovno vodstvo, poduk o flori in favni, opozarjanje na zanimivosti kraja, kjer se izlet vrši. Mnenja je, da bi morala gorenjska planinska društva prirejati skupinske izlete predvsem v kraje, ki so zanje bolj zanimivi, kakor Kamniške Alpe, Učka itd. Skupiski izleti naj se po njegovem mnenju organizirajo s pomočjo sindikatov in LMS, kjer je dobiti vedno dosti kadra. Tov. Zupančič predlaga, da naj se v bodoče tečaji AO ne vrše v lastnih postojankah, temveč vsakokrat v drugi postojanki. Isto velja za ostale tečaje. Na ta način naj bi se članstvo seznanjalo z ostalimi predeli. Tov. Ariš iz Kranja, ki je bil delegiran v odbor Planinskega društva kot pooblaščenec Putnika, apelira na društva, naj se v pogledu prirejanja skupinskih izletov obračajo na Putnika v Kranju, ki jim bo šel vedno in v vsakem oziru na roko. Nujno potrebno je, čim več izletov organizirati v Trento, ki je za nas nadvse zanimiva. Za posamezne skupinske izlete naj bi se poovežalo čim več društev, organizacijo pa bi izvedel Putnik. Tov. Zupančič izjavlja, da imajo glede Trente gorenjska planinska društva še posebne naloge. Zaradi organiziranja sestanka v Trenti že dopisujejo z Bovecem. Obstojajo pa resne težave, ker od Boveca do Trente ali z Vršiča do Trente ni avto-zveze. Samo od Boveca do Trente pa je 24 km. Apelira na PZS, da na merodajnem mestu izposluje popravilo alpske ceste Vršič - Trenta, kjer naj bi imeli avto-zvezo vsaj vsako soboto. Tov. Marsel poroča, da je pred kratkim govoril s tov. Švabom od PD v Trstu, ki mu je sporočil, da bodo Tržičani poleti organizirali vsako soboto izlet skozi Trento v Kranjsko goro. Ker se bodo kamioni še istega dne vračali, bi prišli v poštev tudi za naše planince. Pooblaščenec Putnika iz Kranja navaja, da bo po njegovih informacijah Putnik v kratkem ustanovil v Bovecu filialo. Po izjavi tov. Marsela se za stvar zanima tudi že Ministrstvo za priključene kraje in je stvar že v teku. Pooblaščenec Putnika iz Kranja je mnenja, da je treba v to svrhu vzpostaviti boljše prometne zveze in apelirati predvsem na krajevne odbore, ki so o teh pomanjkljivostih točno poučeni, nato pa se šele obrniti na SAP. Tako ravna tudi Putnik, ki je imel v tem oziru že več uspehov. Tov. Tiplič poroča, da je bil že sklep plenuma, naj vsa društva sporoče PZS prometne ovire, kar so društva že tudi storila. PZS je napravila na pristojna mesta vloge in že prejela nekaj odgovorov. Dovoljena je avto-zveza Cerklje - Kranj, dočim za avto-zvezo Boh. Bistrice s Savico za enkrat ni možnosti. Enako javljajo, da bo urejena železniška zveza Ljubljana - Kamnik in obratno. Postanki na Jesenicah se ne morejo skrócić zaradi železarne. Ureditve prometnih zvez na Primorskem je vezana na vozni park. Vsa društva naj čez mesec dni poročajo, ali so bile vloge PZS dovoljno rešene. Dalje predlaga, naj društva pospešujejo organizacijo izletov. Gledati je na to, da bodo izletniki zadovoljni, vodstvo dobro in zadostno, izleti naj se organizirajo po možnosti skupno s sosednimi društvi. Vsako društvo naj izvrši spomladi, poleti in v jeseni vsaj po en skupni izlet. Tov. Zupančič predlaga, da naj bo eden od teh v Trento. Tov. Kložnik predlaga dogovor med društvi, po katerem naj bi se tečaji vršili po raznih kočah pod istimi pogoji in za enako število tečajnikov. Tov. Zupančič izjavlja, da je stanje markacij v naših gorah zelo kritično in da jih je treba čimprej obnoviti. Slaba pota so večkrat tudi vzrok resnih nesreč. Društva naj takoj javijo potrebo vrvi, klinov itd. Tov. Velnar poroča, da bo PZS v letošnjem letu priredila teden markacij. Vsako društvo naj se že prej dobro pripravi, tako da bo potem, ko dobi navodila, takoj pristopilo k delu. Na večjih kolodvorih naj se namestijo orientacijske table, zemljevidi, iz katerih bo razvidno, kje so posamezne postojanke, koliko ur hoda je do njih in ostale podrobnosti. Na ljubljanskem kolodvoru naj se namesti orientacijska tabla za vso Slovenijo. Tov. Zupančič pripominja, da so pleskarji v železarni pripravljeni izdelati lične orientacijske zemljevide; društva, ki jih želijo, naj javijo GRS. Markiranje naj se vrši vedno sporazumno z društvom, v čigar območju se markira. To je potrebno zaradi tega, ker je domačinom bolj znan teren in vedo, kje so stara pota itd. Tov. Tiplič naglašja, da je dolžnost markijskega odseka pri PZS, da koordinira delo društev, markiranje samo pa morajo vršiti poedina društva. Tov. dr. Zupan predlaga, naj se letos prvenstveno markirajo na novo priključeni predeli. Turisti se na stare markacije ne spoznajo in večkrat zaidejo. Na najbolj kritičnih točkah ni tabel. Potrebno bi bilo, da društva na kriziščih nameste trajne orientacijske table. Dalje naj bi se že vendar enkrat izdelala karta za ves planinski teritorij. Na njej naj bi bile vrisane tudi nove meje. Tov. Svoljšak predlaga izbris starih markacij povsod tam, kjer se postavljajo nove. Tov. Vilman iz Javornika predlaga, da se čimprej znesijo in porazdele na potrebna mesta količi za zimske markacije. Tov. Klinar iz Gorij prostovoljno prevzame obvezo, da bo njegovo društvo do

Triglavskega smuka postavilo vse zimske markacije. Tov. Župančič svetuje, naj društvo v Javorniku gleda ni to, da se ohrani mir v Krmi. Od tega je odvisen tudi nadaljnji obstoj postojanke na Zasipski planini. Tov. Svobljak predlaga uvedbo enotnih tablic in istih barv. Prejme pojasnilo, da je to že storjeno. Tov. Klotnik predlaga, da naj bi bila skrb referenta za markacije pri PZS, da se društvom dodeli določen sektor za markiranje. Tov. Tiplič predlaga na osnovi vse te debate sprejem sledečih sklepov: 1. Vsako društvo naj pošlje do 15. II. t. l. načrt dela za markacije. Markacijski odsek pri PZS naj nato čimprej skliče sestanek, ki izdela dokončni plan markiranja. 2. PZS se zadolži, da čimprej izdela zemljevid. 3. PZS naj takoj razpošlje pravilnik oziroma navodila za markiranje.

Tov. Černe iz Jesenic se informira, kdo je dolžan odkidati sneg po plazovih. Ker Ministrstvo za lokalni promet, Glavna uprava za ceste smatra, da je cesta na Vršič pozimi za promet nemogoča in tedaj ni cestarjev na tem sektorju, naj to sporazumno uredita društvi na Jesenicah in v Kranjski gori. Tov. Kliner iz Gorij predlaga, da vsa društva, ki oskrbujejo postojanke, že takoj spomladi pričnejo s popravilom poti. Potrebno bi bilo, da se še pred pomladjo sestanejo in o tem dogovorijo.

Gospodarstvo gorenjskih planinskih društev. Tov. Tiplič naglasi, da je tudi v gospodarskem sektorju nujno in potrebno, da si društva med seboj pomagajo. Potrebe posameznih društev se morajo vedno medsebojno spraviti v sklad. Pred očmi morajo imeti vedno naloge in potrebe celotne planinske organizacije, ne pa samo poedinega društva. To prihaja v poštev zlasti pri posojanju inventarja. Investicijski kredit za obnovo planinskih postojank v višini 5.000.000.— din je bil v celoti izčrpan. Deložni ga nista bili le društvo v Bohinju (275.000.— din) in Idrija (220.000.— din), ker se nista trudili, da bi pravočasno predložili proračun. PZS je ta kredit razdelila med ostala društva, ker bi ga sicer izgubila. Društvu v Bohinju je bil kredit dodeljen za obnovo Orožnove koče na Crni prsti, Idriji pa za obnovo koče na Javorniku. Iz prečitane seznama je razvidno, da je ostalo za nakup Mihovega doma rezerviranih 200.000.— din in za društvo v Kranjskigori še 50.000.— din. Na predlagi predloženih proračunov za leto 1949 je PZS že prejela zagotovila, da prejme kredit okoli 10.000.000.— din. Prečita, koliko bo vsako društvo prejelo kredita ter v kakšen namen, doda pa, da niti eno društvo do danes še ni poslalo specifikacije o uporabi tega kredita, čeprav so bila društva naprošena in je zadolžni termin že potekel. Društvo v Bohinju ima prejeti za obnovo Orožnove koče 600.000.— din in naj se do 31. t. m. izjavi, ali resno namerava pristopiti k delu. Društvo v Kranjski gori je postavilo v svojem proračunu le 30.000.— din subvencije. Društvo je naknadno sicer sporočilo višjo postavko, ki pa ni mogla biti več vnešena v proračun. Višji kredit se bo skušalo temu društvu pribaviti drugim potom. Enako je glede društva v Ratečah, ki je prvotno predvidelo v proračunu subvencijo 27.000.— din, sedaj pa želi za razširjenje Tamarja 300.000.— din. Sklep: Vsa društva, ki žele investicijski kredit v letu 1949, naj do 30. t. m. podrobno obrazložijo, kako nameravajo uporabiti kredit. Za kredit, ki so ga društva že dvignila, naj prav tako najkasneje do konca februarja t. l. podrobno obrazložijo, za kaj so ga uporabila, in kakšna gradbena dela so bila izvršena. Do konca januarja t. l. naj društva poročajo, v koliko so bile ugodno rešene vloge za ureditev prometnih razmer.

Tov. Tiplič seznani udeležence s sklepi plenuma, ki se tičejo oskrbovanja planinskih postojank na novi način. O tem prejmejo društva do 1. II. t. l. tiskana navodila in obrazce. Oskrba na nov način se prične s 1. aprilom t. l. Preskrba planinskih postojank je sicer nekoliko pomanjkljiva, je pa upanje, da bo tudi to určeno. PZS je prejela nekaj hrane le za november in januar, hrana za december je bila črtana. Obroki za februar so obljubljeni. Preskrba planinskih postojank je planirana v načrtu Komiteja za turizem in gostinstvo, PZS je predložila plan za celo leto. Zaradi obstoječih težav je plenum tudi sklenil, da se deli prehrana iz zajamčene preskrbe le članom, nečlanom pa iz prostih viškov. S tem v zvezi je nastala tudi nujna potreba po obratnem kapitalu, ki ga je PZS že preskrbel. Kredit je pri Komiteju za fizkulturno, ki ga bo dodelil onim podružnicam Narodne banke, v katerih območju so poedina društva. Zato je potrebno, da prizadeta društva čimprej stopijo v stik z bankami. Prečita seznam, iz katerega se vidi, kolikšen kredit je bil dodeljen poedinim društvom za nabavo živil. Izrecno pripomni, da smejo društva ta denar uporabljati le za nabavo živil in pijač za planinske postojanke, nikakor pa ne za inventar in podobno. O vsem tem so bila društva že pismeno obveščena in naj vsako društvo do 5. v mesecu poroča za pretekli mesec, koliko kredita je porabilo in v kakšen namen.

Določene roka se je treba točno držati, ker mora do vsakega 7. v mesecu tudi PZS o tem poročati Komiteju za fizkulturo. Ako kako društvo do tega roka ne bi poslalo poročila, bo Komite za fizkulturo njegov račun blokiral. Če društva kak mesec kredita niso črpala, morajo poslati negativna poročila. Tov. Olip navaja težave pri preskrbi živil na prostem trgu in prosi pojasnila, kdo naj izstavlja račune za te nabavke. Prejme pojasnilo, da v takih primerih izda račun poedino društvo, ki zato tudi jamči. Zastopnik društva v Javorniku izjavlja, da društvo za postojanko na Zasipski planini nima hrane in gotovine za nabavo živil. Pristojni OLO trdi, da mora biti postojanka vnešena v plan preskrbe MTP. Tov. Tiplič omeni, da je bil rok za predložitev bilance za leto 1948 določen na 31. t. m. in prosi navzoče, da se tega termina striktno držijo. Od 1. januarja 1949 dalje se že vodi knjigovodstvo po novem načinu, t. j. žurnal s kartotekami. Prečita seznam dolžnikov, iz katerega se vidi, koliko posamezna društva dolgujejo PZS za nabavo materiala, za članske znamke in prispevke za GRS. Prosi navzoče, da svoje obveze napram PZS čimprej poravnajo, predvsem pa prispevke za članske znamke in GRS, ki so jih od članov že pobrali.

Slede poročila društvenih delegatov o gradnjah v tekočem letu. Tov. Oman iz Rateč poroča, da je PZS njihov predlog glede povečanja Tamarja v celoti osvojila. V zadrego so pa prišli, ker niso pravočasno zahtevali potrebnega kredita. S tem v zvezi prosi, da bi PZS le našla način in društvu dodelila kredit 300.000.— din. Prejme pojasnilo, da iz rednega kredita to ni mogoče in da pride v poštev le novo posojilo. Na njegovo prošnjo, da bi PZS preskrbela za izvršitev mizarskih del potrebnega obrtnika, prejme pojasnilo, da se PZS s tem ne more baviti in da morajo društva taka vprašanja sama urediti. Tov. Tiplič omeni, da je bilo oskrbovanje Krnice, Gozda in Mihovega doma v preteklem letu nezadovoljivo in apelira na predstavnike društva v Kranjski gori, da se to v tekočem letu izboljša. Zastopnik društva v Mojstrani poroča, da so mizarska dela za zimsko sobo v Staničevi koči izvršena. Potrebno je še material znesti v postojanko. Soba bo dokončno urejena poleti. Proga za elektrifikacijo Vršiča je trasirana od Doma pod Prisojnikom do vrha. Po sporočilu delegatov društva v Javorniku je koča na Zasipski planini oskrbovana vsako soboto in nedeljo. Na podstrešju nameravajo napraviti še 40 ležišč. Spodaj je urejenih 16, zasilno pa tudi 20 ležišč. V poletnih mesecih bo v postojanki bival tudi pastir. Tov. Tiplič opozori, naj društvo v tem predelu še posebej pazi na mir. PD Gorje je pripravilo načrte za preureditev karavle, ki se bo poleti uporabljala kot depandans Planike, pozimi pa kot zimska soba. Spodaj bo 20, zgoraj pa 16 ležišč. Les že imajo, mizarska dela so v teku. Na Doliču nameravajo vstaviti nove pode, prepleskati stene, postaviti nov dimnik in nabaviti nekaj novega inventarja. Tov. Marsel predlaga preureditev bivše vojaške karaule na Bogatinskem sedlu v planinsko postojanko. Po njegovem mnenju bi bilo za to potrebnih od 150.000.— do 200.00.— dinarjev. Za preureditev te postojanke se zanima tudi PD Tržič. Tov. dr. Prešeren iz Radovljice opozori na kasarne pod Bogatinskim sedlom, ki bi se dale prav tako preurediti v planinske postojanke. Vse stavbe so v dobrem stanju, istotako cisterne, manjkajo le ostrejša in inventar. Dr. Župan je mnenja, naj bi se ti objekti čimprej adaptirali in uporabili za smuške tečaje, ki se vrše v Julijskih Alpah za območje cele države. S tem pa bi premaknili našo delavnost tudi bližje osvobojenim krajem. V soglasju z delegatoma društva v Tržiču in Ljubljani se sklene, da PD Tržič prevzame adaptacijo na Bogatinskem sedlu, Ljubljana pa na Duplji planini. O gradbeni delavnosti PD Ljubljana poroča tov. dr. Župan. V Aljaževem domu je bilo preteklo leto vse pregledano in popravljeno. Nujna je ureditev Slajmarjeve vile za tečaje. Prepleskati je zunanje stene, urediti jedilnico in prenočišča. Letos so v Aljaževem domu popravili vse dvojne postelje. Napravile so se lestvice k posteljam, popravila kmečka soba, pod in kuhinja. Zamenjati in razširiti je treba pogoje, urediti vodovod (težave so s cisterno), električno razsvetljavo in v jedilnici namestiti druge mize. Društvo namerava urediti tudi vojaško stražnico, ki leži za domom in je dobro ohranjena. Tam bo možno namestiti 15 do 20 ležišč. V načrtu je tudi ureditev ciganske vasi za domom. Ostala bosta le hlev in drvarnica. Nujna je preureditev podstrešja v prenočišče in napeljava telefona, ki naj bi služil predvsem za reševalne akcije. Zaradi hitrejšega obveščanja o nesrečah je potrebna uvedba signalnih naprav. Ti signali naj bi se v primeru nesreč dajali na določenem mestu med Vrati in Kredarico. Za zgradbo postojanke na Voglu se pripravljajo les, apnenica in vzpenjača. Planinsko društvo v Radovljici je napravilo načrt za kočo na Kriških Podih, ki so ga gradbeni strokovnjaki pri PZS nekoliko predrugali. Po mnenju teh strokovnjakov naj bi ta postojanka ne bila tako obsežna,

s čemer pa društvo v Radovljici ne soglaša povsem. Pripravljalna dela so v teku, vendar se pa pred junijem ne more pričeti z deli na terenu. Radovljici se naroči, naj se društveni zastopniki ob priliki zglasijo pri PZS in zadevo glede načrta uredijo sporazumno. Planinsko društvo v Trzinu prične letos graditi kočjo pod Storžičem. Nakupili so že ves les in nekaj cementa, pločevine, okovja in drugo. Dom na Koščah je oskrbovan ob sobotah in nedeljah; je precej težav zaradi bližine meje. Društvo v Škofji Loki je že naročilo cement, okovje in drug material ter bo letos začelo z gradnjo kočje na Lubniku. Nima pa še pravega načrta. Društvo se naprosi, da čimprej pošlje svoje delegate v Ljubljano zaradi sporazumne ureditve načrtov. Planinsko društvo v Kranju bo letos pričelo z gradnjo kočje na Bašelskem sedlu. Na Krvavcu bodo popolnoma obnovili ograjo in povečali drvarnico, ki bo služila kot terasna in hkrati shramba za smuči. Sedaj so postavili zaslonno lopo za smuči. Jedilnica je dokončno obnovljena. Zastopnik društva na Jezerskem sporoči željo društva, da dobi upravo Češke kočje, ker je postojanka v območju PD Jezersko. Tov. Klotjnik kot zastopnik društva v Kranju sporoča, da se je njihov odbor izrekel proti izročitvi kočje in motivira sklep s tem, da ima PD Kranj močno razvit AO, kateremu je nujno potrebna ta kočja. Tudi se turisti lažje usmerjajo v Češko kočjo iz Kranja kot pa z Jezerskega. Postojanka je bila letos prvič aktivna. Tov. Kemperle izjavi, kot zastopnik društva na Jezerskem, da je društvo pripravljeno postojanko prevzeti v upravo tudi pogojno za dobo enega leta. Sklep: Društvi v Kranju in na Jezerskem naj čimprej skličejo sestanek in se glede uprave Češke kočje sporazumeta. Tov. dr. Zupan predlaga, da PZS objavi seznam vseh postojank, ki obratujejo bodisi v zimski ali letni sezoni. Ti seznami naj bi vsebovali tudi število ležišč in čas oskrbovanja, morda tudi markirana pota in naj bi se objavili v časopisih ali pa v posebnem prospektu, ki naj bi se prodajal po par dinarjev. Nadalje navaja, da je tik pod Krnom vojaški objekt, obstoječ iz dveh velikih prostorov. Ta naj bi se preuredil v planinsko postojanko. Namestiti bi bilo le pograde, urediti kuhinjo in očistiti rezervoar. K postojanki vodi bivša vojaška pot, ki bi jo bilo le popraviti. Tov. Zupančič pojasni, da je bil seznam pozimi oskrbovanih koč že objavljen v dnevnem časopisu, vse ostale podatke pa vseboval priročnik za planince. Tov. Tiplič sporoči, da ima PZS nekaj gradbenega lesa in cementa. Društva, ki na to reflektirajo, naj to takoj javijo. Napravljen je tudi že zaključek za dva vagona vina za planinske postojanke in v teku je akcija za nabavo mila. V zvezi z novim načinom oskrbovanja predlaga tov. Černe, naj se, če prehrana iz zajamčene preskrbe ne bi funkcionirala, ustanovi nekak gospodarski svet za nabave gorenjskih planinskih društev, ki naj bi imel tudi svoje skladišče. Tov. dr. Zupan smatra, da je treba objaviti v časopisu opozorilo, da je prehrana iz zajamčene preskrbe na razpolago le članom, nečlani morejo prejeti hrano le iz prostih viškov, ker bi sicer oskrbniki imeli težko stališče napram gostom. Tov. Klotjnik se nadalje zanima, kako je mogoče dobiti ključke od bivakov. Tov. Zupančič pojasni, da je za to potrebna le dopisnica, nakar prinesejo reševalci ključke sami na kolodvor. Ker imajo vlaki dovolj postanka na Jesenicah, zainteresirani lahko tudi sami pridejo po ključke. Želi pa, da alpinisti zapustijo bivač v takem stanju, v kakršnem si ga želijo najti. Na predlog tov. Černeta glede ustanovitve gospodarskega sveta in skupnega skladišča gorenjskih planinskih društev izjavlja tov. Tiplič, da PZS v načelu nima ničesar proti temu, da pa je to interna stvar planinskih društev. V ta namen naj se gospodarji gorenjskih društev sestanejo in potrebno ukrepejo, PZS pa o rezultatu obvestijo. Tov. Velnar poroča o sklepu plenuma, da se osnuje tekmovalna komisija, ki naj bi izdelala pravilnik za podeljevanje prehodnih zastavic. S tem v zvezi je PZS od društev zahtevala plan dela, na podlagi katerega bi ocenjevala njihovo delo. Od nekaterih društev je plane že prejela, dočim so druga v zastanku. PZS je sedaj plane pregledala in objavila svoje pripombe. Ker načrti po večini niso stvarni, jih vrača in prosi, da jih PD na novo sestavijo. Nadalje poroča, da je PZS natisnila pristopnice inčasne legitimacije, ki veljajo od 1. II. t. l. dalje in vse dotlej, dokler ne bodo natisnjene nove članske izkaznice. Te bodo gotovo okoli 15. marca t. l. Od 1. II. t. l. dalje stare legitimacije niso več veljavne. Namen časasnih legitimacij je predvsem ta, da se posetniki planinskih postojank lahko izkažejo, da so plačali članarino za letošnje leto. Da v tem pogledu ne nastane zmešnjava, je potrebno, da so tečasne legitimacije enotne. Tov. Marsel smatra za potrebno, da se društvom dostavijo hkrati nove članske izkaznice in znamke, da se tako prihrani članom dvakratna pot v pisarno društva. Tov. dr. Zupan predlaga vložek v članske legitimacije, ki naj vsebuje prošnjo članstvu, da sodeluje pri upravi koč. Članstvo naj sporoča kritiko v pogledu preskrbe koč in svoje predloge, prav tako naj tudi sodeluje

pri zaščiti flore, favne itd. Članstvo naj bi se ne spuščalo direktno v upravljanje koč, temveč naj bi sporočalo le svoja opazovanja. Društvo bi na ta način spoznalo želje članstva in jim skušalo ugoditi. Tov. Velnar poroča, da bo v tem letu Planinski vestnik skušal dvigniti svojo naklado in vpeljal na novo evidenco naročnikov. V ta namen je PZS dala natisniti nove naročilnice, ki jih morajo izpolniti vsi stari in novi naročniki. Izpolnitev te tiskovine je tudi potrebna, ker se je dvignila naročnina od 100.— na 150.— din letno in se mora vsak naročnik obvezati, da plača to naročnino. Ker znaša sedanja naklada Planinskega vestnika 3000 izvodov, članstva pa je preko 15.000, apelira na društva, naj poživijo propagando tudi v tej smeri. Tov. Zbona iz Radovljice se pritožuje zaradi kratkih rokov, ki jih postavlja PZS društvom za izvršitev posameznih nalog. Svojo pritožbo utemeljuje s tem, da se glasi postavljeni termin v več primerih na par dni in se ga društvo zaradi prezaposlenosti ne more držati. Prejme pojasnilo, da PZS ne more skrajšati terminov, ki jih postavljajo višje oblasti. Tov. Župančič apelira na društva, da vrše kontrolo tudi nad delovanjem Gorske reševalne službe. Oskrbniki naj vestno pobirajo od nečlanov prispevke, iz katerih se mora GRS vzdrževati. Do sedaj se je v tem pogledu malomarno postopalo. Potrebo po markacijah in popravilu potov naj javljajo markacijskemu odseku pri PZS. Spominske knjige na vrhovih vsebujejo bogato gradivo za planinski muzej, zato jih je treba čuvati. Skrb za nameščanje spominskih knjig po vrhovih je prevzela GRS in naj se njej javlja potreba. Za izpolnjene spominske knjige naj se dostavljajo v shrambo PZS. GRS ima že nove legitimacije in znake za reševalce, ki naj čimprej pošljejo GRS svoje fotografije v izmeri 6×9 cm. Dokler reševalci nimajo legitimacij, tudi ne morejo imeti znakov. Na vseh bazah GRS bodo organizirani sestanki reševalcev. Zadevno okrožnico so baze že prejele. Na teh sestankih bo podano organizacijsko poročilo, zvezano s predavanjem zdravnika o prvi pomoči. Apelira tudi na društva, naj na mestih, ogroženih po plazovih, nameste svarilne tablice. Tov. Kosta predlaga, da se za čas planinskega tedna, ki ga bo PZS izvedla letos, izdajo posebne poštne znamke s slikami naših najlepših vrhov. Ob 12.30 zaključí tov. Župančič sestanek s pozivom, naj PD današnje zaključke po svojih najboljših močeh izvedejo.

Planinarski Savez Hrvatske, ki je bil ustanovljen na osnovi sklepa II. kongresa Fizikurnega saveza Jugoslavije in je pod vodstvom znanega planinskega delavca in pisatelja dr. Gušića takoj pričel z intenzivnim delom, je v letu 1948 vidno poživil planinstvo in alpinizem v Hrvatski republiki, ki je po osvoboditvi nekaj let životarilo zaradi posledic vojne in raznih drugih ovir. Planinstvo ima na Hrvatskem že svojo 75 letno tradicijo in je doseglo tekom let znatno razvojno stopnjo; zadnja leta pred osvoboditvo vojno so tudi hrvatski alpinisti pokazali v domačih planinah nekaj omembe vrednih uspehov in njihovo glasilo „Hrvatski planinar“ je prinašalo zanimive in tehtne poljudnoznanstvene, planinskopotpisne in alpinistične članke pretežno iz hrvatskih planin ter s tem opravljalo važno propagandno delo za spoznavanje in obisk prelepih planinskih področij Dinarskega gorskega sveta. V novi avtonomni planinski organizaciji PSH se vidno izživlja mladi planinski naraščaj, njega živahno udejstvovanje pa se zreali v novoustanovljenem planinskem mesečniku „Naše planine“, ki je pričel izhajati z januarjem leta 1949 in že v prvih številkah kaže razveseljivo visoko raven planinskih krogov v bratski republiki. Uvodni ideološki članek „Planinarstvo u novoj Jugoslaviji“, ki je posnet po referatu, podanem na ustanovnem obćnem zboru planinskih organizacij Jugoslavije, obravnava pri nas že znane in večkrat objavljene smernice in osnovne cilje sodobnega planinskega in alpinističnega pokreta v državi. Vladimir Blašković podaja v članku „Planinstvo na Hrvatskem pred in po osvoboditvi“ kratak historijat razvoja planinstva na Hrvatskem, pri čemer podčrtuje v začetku napredno in prirodoslovno-darwinistično usmerjeno delo ustanoviteljev najstarejšega jugoslovanskega planinskega društva, ki se je pozneje pod vodstvom frankovsko-klerikalnih elementov izrodilo v malomeščansko reakcionarno organizacijo ter kazalo vse slabosti te mentalitete. Politično napredno in delavskomarksistično društvo „Priatelj prirode“, ki se je zlasti uspešno udejstvovalo v Bosni, je v tem razdobju stalno preganjal režim, medtem ko je alpinistično zelo aktivni klub „Slijeme“ razvijal živahno delavnost in tudi društvo „Runolist“ zbralo znatno število članstva pod svojim okriljem. Druga svetovna vojna je težko prizadela hrvatsko planinstvo, uničila mu je 96 % planinskih postojank ter vrsto aktivnih planinskih delavcev. V novi Jugoslaviji se na osnovi avtonomne organizatorne oblike pogloblja delo društva v smislu kulturno-prosvetnih smernic, množičnosti pokreta, pritegnitve mladine in množičnih organizacij

ter pospeševanja alpinističnega udejstvovanja kot vrhunске stopnje v planinstvu. O forsiranju alpinistične dejavnosti pričajo članki, Klek (1182 m) — smer jugovzhodne glave“, v katerem Krešo Mihaljević opisuje četrti ponovitev vzpona preko omenjene 200 m visoke stene, ki sta jo pred desetimi leti prvenstveno zmagala plezalni prvak Hrvatske, Slavo Brezovički, in pok. Marijan Dragman. O novi varijanti v steni Kleka, tej izraziti plezalni gori hrvatskih alpinistov, piše Mirko Zgaga. V bosansko-čvrnico, ki ima na Pešti brdu, na Velikem Kuku, v Oklanici in v Merić-Kuku je dovolj neosvojenih sten (Jugovzhodna stena Merić-Kuka meri 1350 m relativne višine in je menda najvišja stena v državi!) nas vodi Slavo Brezovečki in opisuje odpravo 19 zagrebških alpinistov v to zanimivo pogorje, v katerem je družba opravila vrsto plezalnih, med njimi pet prvenstvenih vzponov, a doživela tudi planinsko nesrečo, ki ji je naložila težavno reševalno delo. Resno alpinistično stremljenje očituje tudi instruktorski-alpinistični tečaj PSH (19. — 30. XII. 1948), ki je bil na Oštrcu v Samoborskem gorovju in na Zagrebškem Sljemenu ter se je zaključil v Julijskih Alpah z zimskim vzponom na Jalovec in Prisojnik. Poleg praktičnih tehničnih vežb v terenu je obsegal spored tečaja predavanja o planinstvu in alpinizmu, o zimski opremljenosti, snegu in plazovih, organizaciji planinstva, o nevarnostih v gorah in o prvi pomoči ter o čitanju kart in orientaciji. Udeležencev je bilo 7, vodstvo je imel Slavko Brezovečki. Tečaj je dal nov kader alpinističnih instruktorjev in s tem izpolnil občutno vrzel v hrvatski planinski organizaciji. Poleg omenjenih zimskih vzponov so zimskoalpinističnega značaja tudi poročila dr. Ivo Lipovšćaka o prvih smučinah na Vlasici - planini (leta 1929), Ninoslava Kućana novoletni vzpon na Mojstrovko, Josipa Ferencina popis precej tvegane zimske ture na Kalško goro; literarne kvalitete pa je spis Vladimirja Nazora o mukotrpnem partizanskem pohodu preko Ljubine planine. Z zanimanjem sledimo Hrvoju Macanoviću, ki nas vodi poleti v gorate predele otoka Visa in v podzemlje Titove pečine, kjer je vrhovni komandant jugoslovanskih partizanov bival leta 1944 in od koder je vodil zmagoslavne akcije osvobodilne vojske. Če še omenimo opis vzpona na Maglić (2387 m), eno najlepših jugoslovanskih gora, ki ga nam v prikupni besedi podaja Ivan Gropuzzo, smo izčrpali v glavnem vsebino prvih dveh števil hrvatske planinske revije; omeniti bi bilo le še Božidarja Kirigina zanimivi prikaz višinskega meteorološkega observatorija na Sljemenu, ki ga je ustanovil in ga vzdržuje in upravlja na čisto znanstveni osnovi geofizični zavod v Zagrebu ter P. Lučić-Rokija pietetno notico o delu in pomenu pok. M. Marko Debelakove - Deržaja.

Dober vpogled v organizatorno in gospodarsko delo PSH pa nam nudi referat tajnika, ki ga je podal na sestanku na Sljemenu 25. XI. 1948. V šestih mesecih je Savez ustanovil že 11 planinskih društev; število članstva je znašalo okrog 4000, povezava z množičnimi organizacijami je bila nezadostna, statistika in evidenca pomankljiva, načrt za leto 1948 nezadovoljivo izdelan. Kljub nedostatkom so bili doseženi lepi uspehi. V gradnji planinskih zatočišč se je zlasti izkazalo PD Reka, ki je že odprlo planinsko kočo na Lisini, zgradilo planinski dom na Planku (Corski Kotar) in dokončuje smučarski dom na Snježniku (blizu Risnjaka), Splitčani so popravili kočo na Mosorju, PD Zagreb je uredilo kočo na Sljemenu in v novembru odprlo postojanko na Oštrcu pri Samoboru. Delnice grade kočo na Petehovcu nad Delnicami, ki bo služila planincem in smučarjem. Savez se namerava potezati tudi za to, da se mu vrnejo v upravo štiri velike planinske zgradbe na Sljemenu, planinske koče na Učki, Trsteniku in Planiku ter koča na Kalniku pri Križevcih. V načrtu je naglo popravilo koče na Kamešnici in velebitskih postojank na Zavižanu, Rosijeve kolibe, koče na Ogradnici na Bačić kosi, zavetišča na Belih stenah v Gorskem Kotoru, koče na Vošcu nad Makarsko in na Orjenu nad Dubrovnikom. PD Hrvatske imajo sedaj 5 urejenih koč, 5 jih gradijo in 8 jih čaka na obnovitev. Nekatera društva so uspešno gojila množične izlete in prireja predavanja. Zagreb je dobro organiziral markacijski, alpinistični in smučarski odsek, takisto PD Reka. V celoti je bilo zaznamovanih 25 potov v dolžini 192 km. Glavna planinska prireditve v letu 1948 je bil planinski teden, načrtno število 10.000 izletnikov je bilo prekoračeno za 2000; Zagreb sam je dal 5000, Karlovec 1550 izletnikov. Zagreb prireja redne tedenske sestanke članstva, ki jih obišče do 300 planincev. Predavanj je bilo 26 (12 samo v Zagrebu), strokovnih tečajev troje. Tajnik je zaključil poročilo z ugotovitvijo, da so glavne bodoče naloge PSH utrditev in razvoj organizacije, pritegnitev množičnih organizacij; izgraditev planinskih zavetišč, poglobitev kulturnoprosvetnega dela, vzgoja naraščajo in instruktorskih kadrov ter zavestno in dosledno načrtno delo v okviru petletnega plana v fizikulturi

Zimski alpinistični tečaj AO Radovljica. Alpinistični odsek Planinskega društva Radovljica je organiziral v dneh od četrтка, 20. januarja, do nedelje, 23. januarja na Begunjski zimski alpinistični tečaj. Članstvo odseka se je na tečaj že v dolini dobro pripravilo. Tečaj je vodil radovljiški alpinist Stanko Fon. Tehnični vodja tečaja je bil Janko Blažej z Jesenic, fotoreporter Severin Golmajer, sanitetni referent Franc Jurkovič. Poleg navedenih so se tečaja udeležili še Janko Grile, Joža Teran, Boris Robič in Vera Lavrih, vsi člani PD Radovljica, Stane Ulčar iz Gorij in Bogomir Kale iz Zagreba kot gost. Kasneje so na tečaj prispeli Polde Janša, Tone Suhar in Ivan Kos iz Radovljice ter tajnik PD Radovljica, tov. Bruno Zbona, skupno torej 15 udeležencev.

V četrtek, 20. januarja so tečajniki prispeli na Begunjsčico k Roblekovemu domu.

V petek, 21. januarja je vodja Fon ob sedmih otvoril tečaj, pojasnil način dela in razdelil tečajnike na naveze. Poleg vodij Fona in Blažeja sta še samostojno vodila svojo navezo Janko Grile in Franc Jurkovič. Ob 7.15 uri je Blažej kratko pojasnil uporabo cepina, derez ter vrvi, nakar so se tečajniki odpravili na turo. Begunjsčica nima strmih sten in ne nudi alpinističnih problemov, pač pa je pozimi s svojimi strmimi poledenelimi in skrepenelimi vesinami, posejanimi s skalami in prekinjenimi z grapami in skoki kaj nevarna gora. O tem govore dokaj številne nesreče, ki so prav na Begunjski zelo pogoste. Zato so tečajniki vse svoje vzpone izvršili navezani in pravilno opremljeni s cepinoma in derezami, kar je imelo poleg tega, da je bil tečaj zaključen brez najmanjše nezgode, še svoje nadaljnje pozitivne plati. Tečajniki so se navezali in si pritrdili dereze na noge že pred kočo. V pravilni hoji so nato odšli proti vrhu. Med potjo jih je obsijalo sonce in pod njimi je zavalovilo megleno morje. V primernem terenu so vežbali plezanje v kopni skali in pravilno varovanje s cepi-

Proti vrhu Begunjsčice Foto Severin Golmajer

Na grebenu Begunjščice Foto Severin Golmajer

nom v zasneženi grapi. Ob enajstih so dosegli vrh. Po kratkem počitku so se spustili nekaj metrov na severno stran ter okobalili in presekali grebensko opast. Nato so se po zapadnem grebenu vrnili h koči. Pri povratku so na strmini z lepim iztekom vežbali padanje in pravilno ustavljanje s cepinom. Po kosilu je bil odmor, ki so ga tečajniki uporabili za to, da so izpopolnili nedostatke na svoji opremi, pomagali v kuhinji, napravljali drva. Od 15. do 16. sta predavala Teran o „Nevarnosti plazov“ in Blažej o „Tehnični opremi alpinista“. Od 16. do 17.30 ure so se vadili tečajniki v visokogorskem smučanju na snežišču pod kočo; nato je Robič predaval o „Geološkem sestavu naših Alp“ in o „Flori“. Po večerji sta predavala Lavrihova o „Imenoslovju Stolove skupine“ in Fon o „Vrveh“ do 21.30 ure, ko so tečajniki odšli spat.

V soboto, 22. januarja so tečajniki ob pol osmih zapustili kočo in v pravilni hoji z derezami prečili zaledenelo južno pobočje Begunjščice do planine Preval. Med potjo je naletaval sneg, splašili so velike črede gamsov. S planine so se povzpeli na vzhodni greben in po grebenu na vrh. Posijalo je zopet sonce, a na grebenu je divjal silen vihar in vrtinčil preko roba snežne zastave. Kakor prejšnji dan so tečajniki sestopili po zapadnem grebenu in vežbali v bližini koče pravilno zaviranje padca s cepinom. Od 15. do 17. ure so vadili pravilno navezovanje (enojni in dvojni vodniški vozel), spuščanje po vrvi (Dülferjev in naramnični sedež) ter uporabljanje Prusikovih zank. Od 17. do 18.30 ure so sledili referati. Grile je predaval o „Zgodovini alpinizma“, Fon o „Orijentaciji“. Po večerji je predaval Jurkovič o „Prvi pomoči“, Blažej pa je seznanil tečajnike s „Težavnostnimi stopnjami“ in z „Osnovami reševanja“. Sledila je še kratka kritična ura.

V nedeljo, 23. januarja so pričeli ob sedmih z vežbanjem tehnike reševanja. Z reševalno vrečo so transportirali tovariša in ga nato prenašali z reševalno vrečo in reševalnimi drogovi, končno so ga odpeljali po snegu s smučmi, spojenimi s spojnim ogrodjem. Ob 9. uri so odšli tečajniki na severno plat gore in se tam vadili v plezanju s pravilnim varovanjem, v samovarovanju in plezalnih medklieih. Ob 11. uri so tečajniki v jedilnici teoretično obnovili in pregledali vso obdelano snov. Po kosilu je predaval smučarski učitelj Gabrijel Perko o „Visokogorskem smučanju in o smučarski opremi“. Na snežišču pred kočo so nato tečajniki vežbali 2 uri pod vodstvom učitelja smučarske like. Ob 16.30 uri je vodja Fon zaključil tečaj in dal dovoljenje za razhod. Zadovoljni in zagoreli so se tečajniki vrnili v dolino.

J. B.

Peričnik

Foto: Slavko Smolej

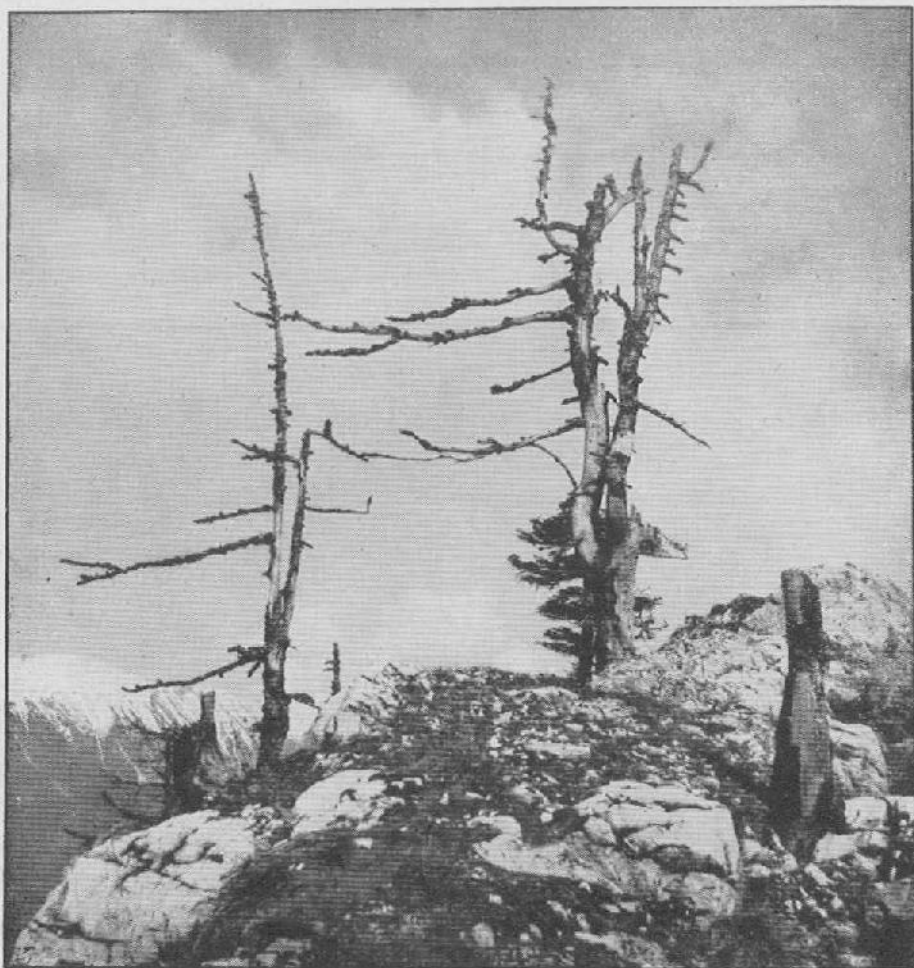
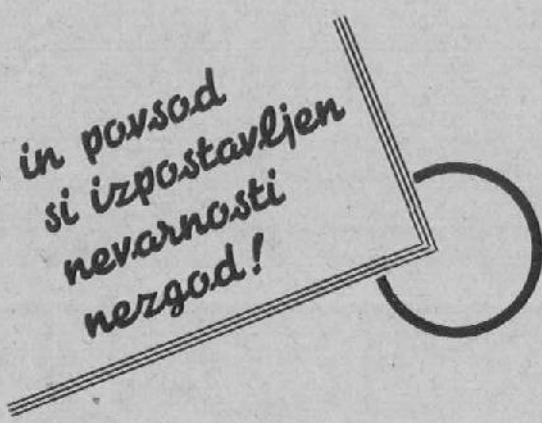

Foto: Slavko Smolej

Zadnji stražarji

*Vedno in povsod
si izpostavljen
nevarnosti
nezgod!*

Sprosti se skrbi

pri napornem delu, športu
in vsakdanjem življenju,

obvaruj se gmočne škode,

ki Ti jo lahko prizadene
nezgoda. Lažje bo Tvoje
delo in večji bo uspeh!

Nizka premija, ugodni načini zavarovanja

proti nezgodam v poklic-
nem in zasebnem življe-
nju, skupinska zavarov-
anja delovnih kolektivov
in športnikov, učencev,
otrok itd.

ti nudijo vso zavarovalno zaščito!

Državni zavarovalni zavod

Pojasnila dajejo zastopniki v vseh krajih države

LJUBLJANA

*Vam nudi fizikurne
potreščine
za vse panoge
športa*